

سالنامه

سپیری

۲۰۲۴

تسلیحات، خلع سلاح و

امنیت بین الملل

خلاصه سالنامه

موسسه تحقیقات بین‌المللی صلح استکهلم (سیپری)

سیپری یک موسسه بین‌المللی مستقل است که به تحقیق در مورد درگیری‌ها، تسلیحات، کنترل تسلیحات و خلع سلاح اختصاص دارد. این موسسه که در سال ۱۹۶۶ تأسیس شده است، داده‌ها، تحلیل‌ها و توصیه‌هایی بر اساس منابع باز به سیاست‌گذاران، پژوهشگران، رسانه‌ها و عموم علاقه‌مندان ارائه می‌دهد.

سالنامه سیپری

سالنامه سیپری ۲۰۲۴ ترکیبی از داده‌های اصلی در زمینه‌هایی مانند هزینه‌های نظامی جهانی، انتقالات بین‌المللی تسلیحات، تولید تسلیحات، نیروهای هسته‌ای، درگیری‌های مسلحانه و عملیات‌های صلح چندجانبه با تحلیل‌های پیشرفته از جنبه‌های مهم کنترل تسلیحات، صلح و امنیت بین‌الملل را ارائه می‌دهد. این کتابچه خلاصه‌ای از محتوای سالنامه سیپری ۲۰۲۴ را ارائه می‌دهد و نمونه‌هایی از داده‌ها و تحلیل‌های آن را شامل می‌شود.

فهرست مطالب

۱	۱. مقدمه: ثبات بین‌المللی و امنیت انسانی در سال ۲۰۲۳
	بخش اول: درگیری مسلحانه و مدیریت درگیری ۲۰۲۳
۲	۲. روندهای درگیری مسلحانه
۴	۳. عملیات صلح چندجانبه
۶	۴. مسائل موضوعی در درگیری‌های مسلحانه
	بخش دوم: هزینه‌های نظامی و تسلیحات ۲۰۲۳
۸	۵. هزینه‌های نظامی و تحولات تولید تسلیحات
۱۰	۶. انتقالات بین‌المللی تسلیحات
۱۲	۷. نیروهای هسته‌ای جهان
	بخش سوم: عدم تکثیر، کنترل تسلیحات و خلع سلاح ۲۰۲۳
۱۴	۸. خلع سلاح هسته‌ای، کنترل تسلیحات و منع گسترش تسلیحات هسته‌ای
۱۶	۹. تهدیدات شیمیایی، بیولوژیکی و امنیت سلامت
۱۷	۱۰. کنترل تسلیحات متعارف و تنظیم‌گذاری تسلیحات غیرانسانی
۱۸	۱۱. حکمرانی بین‌المللی هوش مصنوعی، فضای سایبر و ماوراء جو
۲۰	۱۲. کنترل اقلام دو منظوره و تجارت اسلحه
۲۲	ضمائم

۱. مقدمه: ثبات بین‌المللی و امنیت انسانی در سال ۲۰۲۳

دُن اسمیت، مدیر سیبری

امنیت جهانی در طول سال ۲۰۲۳ همانند دهه گذشته به زوال خود ادامه داد. درگیری‌های مسلحانه بزرگی در غزه، میانمار، سودان و اوکراین بوقوع پیوستند؛ هزینه‌های نظامی برای نهمین سال متوالی افزایش یافت و به بالاترین سطح خود رسید؛ تخریب زیست‌محیطی ادامه یافت و سال ۲۰۲۳ گرم‌ترین سال در حداقل ۱۷۴ سال گذشته بود. ثبات بین‌المللی تحت فشار فزاینده تقابل بین قدرت‌های بزرگ قرار داشت. در نتیجه، کل ساختار کنترل تسلیحات هسته‌ای شش دهه گذشته در معرض خطر خاتمه یافتن قرار گرفته است.

نظم و بی‌نظمی جهانی

نظم بین‌المللی کنونی عمدتاً در اواخر دهه ۱۹۴۰ در پی جنگ جهانی دوم شکل گرفت، زمانی که بسیاری از کشورهای عضو امروز سازمان ملل متحد مستعمرات چند قدرت اروپایی رو به زوال بودند. جهان تغییر کرده و در حالی که نظم بین‌المللی در این مدت تکامل یافته، اما تداوم قابل توجهی نیز یافته است. مناقشات درباره شکل نظم بین‌المللی به رابطه بین مشروعیت قوانین و هنجارهای آن و توزیع و اعمال قدرت بستگی دارد.

نظم بین‌المللی شامل اصولی است که برای مدیریت و محدود کردن درگیری‌های مسلحانه طراحی شده‌اند، اما اثربخشی اجرای آنها توسط اختلاف و رقابت بین قدرت‌های بزرگ و همچنین ساختار و ریشه‌های عمیق بسیاری از درگیری‌های امروز و اقدامات دولت‌ها و رهبران کلیدی تضعیف می‌شود.

هدف نظام سازمان ملل متحد، فراهم کردن چارچوبی برای نظم بین‌المللی است. سازمان ملل متحد یک سازمان مبتنی بر هنجارها است؛ این موضوع تناقضاتی را به وجود می‌آورد، مانند واکنش غرب به اقدامات اسرائیل در غزه در مقایسه با محکومیت بی‌پرده تجاوز روسیه به

اوکراین. اثربخشی نهادهای بین‌المللی و حقوق بین‌الملل بشر دوستانه به میزان کافی اجماع حول مسائل هنجاری بستگی دارد؛ هنگامی این اجماع کاهش می‌یابد، اثربخشی نهادها نیز کاهش می‌یابد.

توسعه عادت همکاری

پیامدهای بحران نظم بین‌المللی به آسانی و به سرعت حل نخواهد شد. بحران اقلیم یک حوزه‌ای است که نیاز به اقدام مشترک در آن به طور گسترده‌ای به رسمیت شناخته شده است، هر چند که سوابق و اقدامات کاملاً با این اصل همسو نیست. بحران زیست‌محیطی گسترده‌تر به همان اندازه که فرصت‌های همکاری را فراهم می‌کند، در صورت عدم رسیدگی به مشکلات، نگران‌کننده نیز است. خطر همه‌گیری‌های جدید مسئله دیگری است که نیازمند اقدام مشترک است، صرف‌نظر از سایر مسائلی که بازیگران اصلی را از یکدیگر جدا می‌سازد. تجارت و آزادی نوابری نیز مسائلی هستند که منافع مشترک عمیقی در آنها وجود دارد. در همه این مسائل ممکن است بتوان عادت همکاری را توسعه داد. با به رسمیت شناختن این که همکاری عنصر کلیدی امنیت است، ممکن است راهی برای تکامل نظم بین‌المللی برای مقابله با چالش‌های امروزی یافت شود. ●

۲. روندهای درگیری مسلحانه

با وجود اینکه تعداد کشورهای درگیر در جنگ‌های مسلحانه از ۵۵ کشور در سال ۲۰۲۲ به ۵۲ کشور در سال ۲۰۲۳ کاهش یافت، تعداد تخمینی تلفات ناشی از درگیری‌ها در سراسر جهان از ۱۵۳,۱۰۰ نفر در سال ۲۰۲۲ به ۱۷۰,۷۰۰ نفر در سال ۲۰۲۳ افزایش یافت و به بالاترین سطح از سال ۲۰۱۹ رسید. در سال ۲۰۲۳، چهار درگیری به عنوان درگیری‌های مسلحانه عمده (یعنی درگیری‌هایی که بیش از ۱۰ هزار تلفات ناشی از منازعه در سال داشته‌اند) طبقه‌بندی شدند که یک درگیری بیشتر از سال ۲۰۲۲ بود: جنگ‌های داخلی در میانمار و سودان؛ و جنگ‌های اسرائیل-حماس و روسیه-اوکراین. تعداد درگیری‌های مسلحانه با شدت بالا (یعنی درگیری‌هایی با ۱۰۰۰ تا ۹۹۹۹ تلفات ناشی از منازعه) نیز از ۱۷ مورد در سال ۲۰۲۲ به ۲۰ مورد در سال ۲۰۲۳ افزایش یافت.

اروپا

جنگ روسیه و اوکراین در طول سال ۲۰۲۳ ادامه و هزینه‌های زیادی برای هر دو طرف به همراه داشت، اما خط مقدم در شرق و جنوب

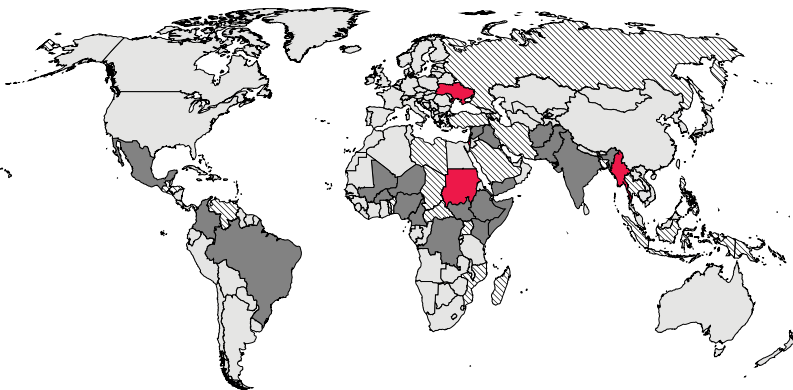
اوکراین تا پایان سال تغییر چندانی نکرد. حملات هوایی روسیه ادامه یافت و اوکراین نیز شروع به پاسخگویی کرد، اگرچه نه در همان مقیاس. هر دو طرف به دنبال دریافت مهمات و تسلیحات از متحدان خود بودند و این تسلیحات را دریافت کردند. در طول سال، هیچ گفت‌وگوی صلح رسمی بین روسیه و اوکراین صورت نگرفت و تنها موفقیت دیپلماتیک قابل توجه، ابتکار غلات دریای سیاه در سال ۲۰۲۲، در سال ۲۰۲۳ به شکست انجامید. دادگاه کیفری بین‌المللی در ماه مارس با صدور حکم بازداشت برای ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهور روسیه، و یک مقام دیگر روس به دلیل نقش‌شان در تبعید کودکان اوکراینی مداخله کرد.

در مقابل بن‌بست در اوکراین، در سپتامبر ۲۰۲۳، آذربایجان پیروزی قاطعی در درگیری طولانی‌مدت خود با ارمنستان بر سر منطقه ناگورنو-قره‌باغ به دست آورد.

خاورمیانه و شمال آفریقا

پیش از حمله حماس به اسرائیل در ۷ اکتبر ۲۰۲۳، بی‌ثباتی قابل توجهی در خاورمیانه و شمال آفریقا وجود داشت. درگیری‌های مسلحانه با شدت بالا در عراق، سوریه و یمن در طول

درگیری‌های مسلحانه بر اساس تعداد تخمین زده شده تلفات ناشی از درگیری در سال ۲۰۲۳

درگیری‌های مسلحانه با شدت کم یا ۲۵ تا ۹۹۹ تلفات ناشی از درگیری در سال ۲۰۲۳

درگیری‌های مسلحانه با شدت بالا با هزار تا ۹۹۹۹ تلفات ناشی از درگیری در سال ۲۰۲۳

درگیری‌های مسلحانه عمده با تلفات ۱۰ هزار یا بیشتر ناشی از منازعه در سال ۲۰۲۳

توجه: مرزهای استفاده شده در این نقشه، الزاما مورد تأیید یا پذیرش سبیری نیست.

سال ادامه داشت. تخمین کلی تلفات ناشی از درگیری‌ها در خاورمیانه و شمال آفریقا برای سال ۲۰۲۳، ۳۵,۹۰۰ نفر بود که بیش از دو برابر تخمین برای سال ۲۰۲۲ (۱۶,۹۰۰ نفر) بود، اما همچنان کمتر از نصف تخمین برای سال ۲۰۱۸ (۷۵,۴۰۰ نفر) بود.

اسرائیل در واکنش به رویدادهای ۷ اکتبر که منتج به قتل بیش از هزار غیرنظامی و بیش از ۳۵۰ سرباز و پلیس اسرائیلی و اسارت حدود ۲۴۰ گروگان شد، برای نخستین بار از سال ۱۹۷۳ حالت جنگی اعلام کرد. تا پایان سال، بیش از ۲۲ هزار فلسطینی در حملات هوایی یا عملیات‌های زمینی اسرائیل کشته شدند و کارشناسان بین‌المللی از افزایش خطر قطعی هشدار دادند. در ماه دسامبر، آفریقای جنوبی از دیوان بین‌المللی دادگستری خواست تا به اتهام نسل‌کشی اسرائیل در غزه رسیدگی کند. جنگ باعث افزایش تنش‌های از پیش شعله‌ور شده در خاورمیانه و شمال آفریقا شد. به عنوان مثال، نیروهای حوثی در یمن که مدعی حمایت از فلسطینی‌ها بودند، مبادرت به حمله به کشتی‌های تجاری در دریای سرخ کردند که باعث شد قدرت‌های غربی ناوهای جنگی به منطقه اعزام کنند تا به این تهدید پاسخ دهند.

آفریقای جنوب صحرا

آفریقای جنوب صحرا همچنان منطقه‌ای با بیشترین درگیری‌های مسلحانه باقی ماند، اگرچه بسیاری از این درگیری‌ها کم‌شدت بوده و کمتر از هزار تلفات ناشی از درگیری داشتند و سطح خشونت به شدت متغیر بود. در برخی کشورهایی که درگیری‌های مسلحانه با شدت بالا را تجربه می‌کردند، مانند جمهوری دموکراتیک کنگو، اتیوپی، نیجریه و سودان جنوبی، کاهش‌هایی در تلفات ناشی از درگیری‌ها مشاهده شد. با این حال، افزایش قابل توجهی در نرخ تلفات ناشی از درگیری‌ها در سایر مناطق دیده شد، از جمله در سودان (افزایش ۵۳۷ درصدی نسبت به سال ۲۰۲۲)، بورکینافاسو (افزایش ۱۰۰ درصدی) و سومالی (افزایش ۲۸ درصدی). درگیری‌هایی که در ۱۵ آوریل ۲۰۲۳ در سودان بین نیروهای تحت رهبری ژنرال‌های رقیب نظامی آغاز

شد، باعث بحران انسانی و منجر به جنگ داخلی تمام عیار شد. در ساحل صحرا، کودتا در نیجر و تصمیم مالی برای اخراج نیروهای صلح‌بان سازمان ملل به تنش‌های منطقه‌ای افزود.

آمریکا، آسیا و اقیانوسیه

آمریکا تنها منطقه‌ای است که در دوره ۲۰۱۸ تا ۲۰۲۳ هیچ درگیری مسلحانه عمده‌ای نداشته است. دو کشوری که در این منطقه بیشترین تعداد تلفات ناشی از درگیری را داشته‌اند - برزیل و مکزیک - عمدتاً با خشونت جنایی روبرو بودند تا خشونت سیاسی در سال ۲۰۲۳. خشونت‌های مرتبط با گروه‌های جنایی در هائیتی نیز در طول سال به شدت افزایش یافت. با وجود جنگ داخلی مداوم در میانمار، نرخ کلی تلفات ناشی از درگیری‌ها در آسیا و اقیانوسیه بین سال‌های ۲۰۲۱ و ۲۰۲۳ بیش از نصف کاهش یافت. این کاهش تا حدی به دلیل کاهش مستمر تلفات ناشی از درگیری‌ها در افغانستان پس از بازگشت طالبان به قدرت در سال ۲۰۲۱ بود.

فرآیندهای صلح

فرصت‌های ایجاد صلح در سال ۲۰۲۳ محدود بود. در یمن، سازمان ملل متحد سال را با تلاش برای از سرگیری آتش‌بس بین حوثی‌ها و دولت یمن آغاز کرد و تا پایان سال، هر دو طرف متعهد شدند نقشه راهی برای آتش‌بس جدید ایجاد کنند. در اتیوپی، دولت و جبهه آزادی‌بخش خلق تیگرای با حمایت یک ماموریت نظارتی کوچک اتحادیه آفریقا بر اجرای آتش‌بس نوامبر ۲۰۲۲ متمرکز بودند. در همین حال، در کلمبیا، دولت برخی پیشرفت‌ها را در یک ابتکار صلح با چندین گروه مسلح به دست آورد. ●

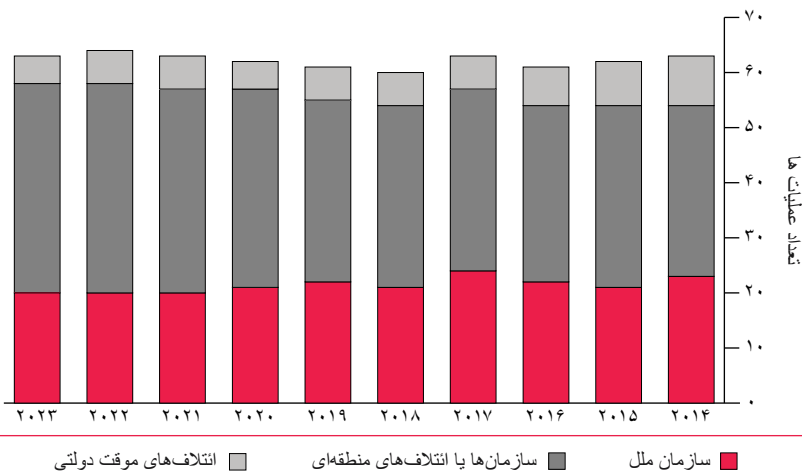

۳. عملیات صلح چندجانبه

در سال ۲۰۲۳، تعداد ۶۳ عملیات صلح فعال وجود داشت که یک مورد کمتر از سال قبل بود. سه عملیات در سال ۲۰۲۳ آغاز شد: ماموریت اتحادیه اروپا در ارمنستان، ماموریت مشارکت اتحادیه اروپا در جمهوری مولداوی و ماموریت جامعه توسعه جنوب آفریقا در جمهوری دموکراتیک کنگو. چهار عملیات نیز در سال ۲۰۲۳ به پایان رسید: ماموریت یکپارچه سازمان ملل برای ایجاد ثبات در مالی، ماموریت یکپارچه سازمان ملل برای کمک انتقالی در سودان، نیروی منطقه‌ای جامعه شرق آفریقا در جمهوری دموکراتیک کنگو و ماموریت ناظران نظامی اتحادیه آفریقا در جمهوری آفریقای مرکزی. تعداد نفرات اعزامی به عملیات‌های صلح چندجانبه در سطح جهان در طول سال ۱۳ درصد کاهش یافت و از ۱۱۴۹۸۴ نفر در دسامبر ۲۰۲۲ به ۱۰۰۵۶۸ نفر در دسامبر ۲۰۲۳ رسید. این بزرگترین کاهش سالانه و کمترین تعداد نیروهای اعزامی از سال ۲۰۱۴ تا ۲۰۲۳ بود. این کاهش در سال ۲۰۲۳ عمدتاً به دلیل کاهش نیروها در منطقه آفریقای جنوب صحرا بود که بیشتر نیروهای عملیات صلح در آنجا مستقر هستند.

سازمان ملل همچنان اصلی‌ترین سازمان اعزام کننده عملیات‌های صلح چندجانبه بود و حدود یک سوم از کل عملیات‌ها و ۶۷ درصد از کل نیروهای اعزامی را تا دسامبر ۲۰۲۳ به خود اختصاص داد. با این حال، بیشتر عملیات‌های صلح توسط سازمان‌ها و ائتلاف‌های منطقه‌ای انجام می‌شد که در سال ۲۰۲۳ تعداد ۳۸ عملیات صلح چندجانبه را به اجرا گذاشتند، که همان تعداد سال ۲۰۲۲ بود. ائتلاف‌های موقت دولتی نیز پنج عملیات صلح چندجانبه در سال ۲۰۲۳ انجام دادند که یک مورد کمتر از سال ۲۰۲۲ بود. علاوه بر این، در سال ۲۰۲۳ چندین عملیات چندجانبه دیگر اجرا شد که هدف آن‌ها کمک به امنیت و ثبات بود، اما توسط سیبری به عنوان عملیات صلح چندجانبه طبقه‌بندی نشدند. در طول سال ۲۰۲۳، تعداد ۴۵ نفر از کارکنان بین‌المللی و ۱۵ نفر از کارکنان محلی در حال خدمت در عملیات‌های صلح چندجانبه سازمان ملل جان خود را از دست دادند که ۴۱ مورد کمتر از سال ۲۰۲۲ بود و کمترین تعداد تلفات در میان نیروهای حافظ صلح سازمان ملل از ۲۰۱۴ تا ۲۰۲۳ بود.

تعداد عملیات‌های صلح چندجانبه، بر اساس نوع سازمان انجام دهنده (۲۰۱۴-۲۰۲۳)

تعداد عملیات‌های صلح چندجانبه و پرسنل اعزامی، بر اساس منطقه و نوع سازمان، ۲۰۲۳

سازمان انجام دهنده	قاره آمریکا	آسیا و اقیانوسیه	اروپا	خاورمیانه و شمال آفریقا	آفریقای جنوب صحرا	جهان
عملیات‌ها	۳	۳	۱۹	۱۴	۲۴	۶۳
سازمان ملل	۲	۲	۲	۷	۷	۲۰
سازمان با اتلاف منطقه‌ای	۱	۰	۱۴	۶	۱۷	۳۸
اتلاف موقت	۰	۱	۳	۱	۰	۵
پرسنل	۳۷۷	۳۲۱	۹۲۱۵	۱۴۲۸۳	۷۶۳۷۲	۱۰۰۵۶۸
سازمان ملل	۳۵۷	۳۱۱	۱۰۱۶	۱۲۴۳۳	۵۳۵۲۶	۶۷۶۴۳
سازمان با اتلاف منطقه‌ای	۲۰	..	۷۰۵۹	۶۸۴	۲۲۸۴۶	۳۰۶۰۹
اتلاف موقت	..	۱۰	۱۱۴۰	۱۱۶۶	..	۲۳۱۶

.. = قابل اعمال نیست.

توجه: تعداد عملیات‌های فعال سال ۲۰۲۳ را پوشش می‌دهد، از جمله عملیات‌هایی که در طول سال خاتمه یافتند. ارقام پرسنل تا ۳۱ دسامبر ۲۰۲۳ است.

چشم‌انداز در حال تغییر عملیات‌های صلح

در سال ۲۰۲۳، سه روند مرتبط با عملیات‌های صلح چندجانبه ادامه یافت. نخست، تنش‌های ژئوپلیتیک گسترده‌تر همچنان بر اجماع سیاسی در مدیریت درگیری‌های مسلحانه تأثیر گذاشت. یافتن توافق پیرامون عملیات‌های جدید یا تنظیم اختیارات عملیات‌های موجود در شورای امنیت سازمان ملل و همچنین شورای صلح و امنیت اتحادیه آفریقا دشوار شد. دوم، نارضایتی در سطح ملی از عملیات‌های کنونی صلح افزایش یافت و بحث‌هایی در کشورهای میزبان حول اثربخشی و ارزش آنها شکل گرفت. سوم، در چند سال گذشته، تغییر از عملیات‌های تحت رهبری سازمان ملل به سمت افزایش تعداد عملیات‌های انجام شده توسط سازمان‌های منطقه‌ای مشاهده شده است.

این روندها به چهار تحول مورد انتظار در آینده اشاره می‌کنند. نخست، قطبی شدن و نبود اجماع در شورای امنیت سازمان ملل و مجامع منطقه‌ای منجر به بی‌عملی جامعه بین‌المللی در مدیریت درگیری‌ها می‌شود. دوم، افزایش استفاده از شرکت‌های نظامی و امنیتی خصوصی و عملیات‌های موقت یا دو جانبه به عنوان جایگزینی برای عملیات‌های صلح چندجانبه نشان می‌دهد که مدیریت درگیری‌ها در حال تفرق و

واگرایی است. سوم، به نظر می‌رسد تصمیم‌گیری و اجرای مدیریت درگیری‌ها به سمت خارج از چارچوب‌های نهادی حرکت می‌کند. چهارم، به نظر می‌رسد که توسعه به سمت نظامی‌تر و امنیتی‌تر شدن تلاش‌ها برای بازگرداندن و حفظ صلح در حال پیشرفت است. این تحولات ظرفیت تغییر اساسی در چشم‌انداز عملیات‌های صلح چندجانبه را دارند. ●

۴. مسائل موضوعی در درگیری‌های مسلحانه

درگیری‌های مسلحانه اغلب پیچیده هستند و شامل گروه‌های مسلح متعدد و استفاده از نیروهای نیابتی توسط قدرت‌های بزرگ و بازیگران منطقه‌ای می‌شوند. جنبه‌های این پیچیدگی در سال ۲۰۲۳ شامل موارد زیر بود: نقش گروه واگنر و سایر شرکت‌های خصوصی نظامی و امنیتی روسی در درگیری‌های مسلحانه؛ ناامنی غذایی به عنوان یک نتیجه و محرک درگیری مسلحانه؛ و ارتباط بین تغییرات اقلیمی، منازعه و ناامنی در یمن.

گروه واگنر

یکی از ویژگی‌های کلیدی درگیری‌های مسلحانه در سال‌های اخیر، رشد سریع جهانی شرکت‌های خصوصی نظامی و امنیتی بوده است. گروه واگنر به عنوان یکی از شرکت‌های خصوصی نظامی و امنیتی برجسته روسی که پیوندهای آشکاری با دولت روسیه دارد، در سال ۲۰۲۳ دچار تغییرات چشمگیری شد. موفقیت‌های نظامی واگنر در اوکراین در اولین ماه‌های سال عمدتاً با هزینه انسانی بالا و ارسال تعداد زیادی از محکومان به جنگ‌های شدید در خط مقدم به دست آمد. در ژوئن ۲۰۲۳، دولت روسیه حضور و دخالت واحدهای غیرمنظم و به اصطلاح داوطلبانه، از جمله واحدهای مرتبط با واگنر، در جنگ اوکراین را رسمی نمود و دستور ادغام آنها تحت وزارت دفاع را صادر کرد. رئیس واگنر، یوگنی پریگورین، از این دستور سرپیچی کرد و در اواخر ژوئن یک شورش مسلحانه کوتاه مدت به عنوان اولین قیام مسلحانه در روسیه در سه دهه اخیر را آغاز نمود.

در ۲۴ ژوئن، نیروها و تانک‌های واگنر از میدان نبرد در اوکراین به روسیه پیشروی کردند: یک ستون به سمت شهر روستوف بر دُن و ستون دیگر به سمت مسکو حرکت کرد. این شورش به سرعت با رسیدن به توافقی برای جابجایی پریگورین و نیروهایش به کشور همسایه، بلاروس، متوقف شد. با این حال، در عرض

دو ماه، پریگورین بر اثر انفجار در هواپیمای شخصی خود کشته شد. دولت روسیه متعاقباً به طور آشکارتر کنترل فعالیت‌های شبه‌نظامی واگنر را در دست گرفت.

در تلاش برای محدود کردن نفوذ جهانی روزافزون واگنر، اتحادیه اروپا، بریتانیا و ایالات متحده تحریم‌های یکجانبه قهری خود را علیه پرسنل کلیدی و نهادهای مرتبط با این گروه تقویت کردند.

ناامنی غذایی

ارتباط بین سیستم‌های غذایی، درگیری‌های خشونت‌آمیز و صلح یک نگرانی حیاتی جهانی است. سه درگیری به ویژه در سال ۲۰۲۳ بر سطح جهانی امنیت غذایی تأثیر گذاشتند: جنگ روسیه و اوکراین، جنگ داخلی در سودان و جنگ اسرائیل و حماس.

جنگ در اوکراین به ویرانی تولیدات کشاورزی و تأثیر بر عرضه جهانی غذا ادامه داد. اما با وجود خروج روسیه از ابتکار دریای سیاه برای غلات در ژوئیه ۲۰۲۳، شبکه‌های لجستیکی و کریدورهای حمل و نقل جایگزین توانستند صادرات محصولات کشاورزی اوکراین را تا پایان سال ۲۰۲۳ به سطح نزدیک به پیش از تهاجم برسانند.

سودان در سال ۲۰۲۳ شاهد افزایش شدید ناامنی غذایی ناشی از درگیری‌های مسلحانه، افول اقتصادی و تورم قیمت مواد غذایی بود، در حالی که کاهش قابل توجهی در کمک‌های امدادی نیز تجربه کرد. علاوه بر این، پناهندگان جنگ داخلی بر امنیت غذایی در کشورهای دیگر، مانند سودان جنوبی، تأثیر گذاشتند.

جنگ اسرائیل و حماس در عین حال، خسارات گسترده‌ای به سیستم‌های غذایی در اراضی اشغالی فلسطین وارد کرد و قحطی به تهدیدی جدی برای غزه تبدیل شد.

در حالی که ناامنی غذایی در سطح جهانی در سال ۲۰۲۳ افزایش یافت، تعداد افرادی که با ناامنی غذایی در آمریکای لاتین مواجه بودند کاهش یافت، هرچند وضعیت در برخی کشورهای منطقه، مانند هائیتی، در طول سال بدتر شد. بهبود کلی امنیت غذایی در

ارائه کمک‌های نظامی به رژیم‌هایی که با گروه‌های شورشی و شورشیان در جمهوری آفریقای مرکزی و مالی می‌جنگند، و همچنین ارائه چنین کمک‌هایی به فرماندهان جنگی یا شبه‌نظامیان درگیر در جنگ‌های داخلی در لیبی و سودان، واگنر به منابع طبیعی ارزشمند در این کشورها دسترسی پیدا کرد. با این حال، تا پایان سال، برند واگنر در آفریقا با ایجاد یک «سپاه آفریقا» جدید به عنوان وسیله‌ای برای تعامل روسیه با آفریقا و ظهور شرکت‌های خصوصی نظامی و امنیتی دیگر که وظیفه جذب و ادامه برخی از عملیات‌های واگنر در قاره را بر عهده داشتند، شروع به افول کرد.

منطقه را می‌توان به توسعه مثبت بازار کار و سیاست‌های موثر حمایت اجتماعی نسبت داد. با این حال، افزایش سطح خشونت در آمریکای لاتین تهدیدی برای پایداری این دستاورد است. تقویت سیستم‌های غذایی و ایجاد آنها به صورت عادلانه‌تر و پایدارتر، از جمله با کاهش تخریب محیط زیست و اقدام علیه تغییرات اقلیمی، برای شکستن رابطه مخرب بین ناامنی غذایی و درگیری ضروری است.

اقلیم و امنیت در یمن

بحران اقلیمی جاری پیامدهایی برای صلح و امنیت دارد، به ویژه در کشورهای درگیر منازعه و شکننده مانند یمن. جنگ داخلی در یمن آسیب‌پذیری اجتماعی و اقتصادی جمعیت کشور را تشدید کرده، در حالی که تغییرات اقلیمی خطر خشکسالی و سیل‌هایی که تولید کشاورزی حیاتی را مختل می‌کنند، افزایش داده است. ناامنی غذایی در سال ۲۰۲۳ بدتر شد و برآورد می‌شود که ۱۷ میلیون نفر، یا بیش از ۵۳ درصد جمعیت، در طول سال از ناامنی شدید غذایی رنج بردند. چالش‌های اجتماعی و اقتصادی که توسط تغییرات اقلیمی و درگیری مسلحانه تشدید شده‌اند، امنیت غذایی و معیشت را تضعیف کرده و زنان

یمن را به طور نامتناسبی تحت تأثیر قرار داده است.

درگیری مسلحانه طولانی‌مدت همچنان یکی از عوامل اصلی جابجایی جمعیت در یمن در سال ۲۰۲۳ بود، در حالی که رویدادهای آب و هوایی شدید آسیب‌پذیری جمعیت‌های جابجاشده را تشدید کرد. تغییرات اقلیمی خطر درگیری‌ها بر سر منابع حیاتی زمین و آب را بدتر کرده است: در سال ۲۰۲۳، طرف‌های درگیر همچنان به حمله به زیرساخت‌های آب و تلاش برای کنترل جمعیت‌های محلی در مناطق مورد مناقشه از طریق تصرف زمین‌های کشاورزی، مکان‌های ماهیگیری و مراتع پرداختند. بسیاری از اختلافات بین‌قومی جاری که شامل شبه‌نظامیان قبیله‌ای می‌شود، بر سر منابع زمین و آب، از جمله پروژه‌های آبیاری تغذیه شده از آب‌های زیرزمینی بسیار سودآور بود.

تلاش‌های بشر دوستانه و صلح‌سازی می‌توانند به ایجاد تاب‌آوری اقلیمی کمک کنند اگر به دقت طراحی و اجرا شوند و راحل‌هایی ارائه دهند که اثرات آینده اقلیم و آسیب‌پذیری جمعیت در برابر تغییرات اقلیمی را در نظر بگیرند. با این حال، در یمن، این امر ابتدا به آتش‌بس و تثبیت سیاسی نیاز دارد. ●

۵. هزینه‌های نظامی و تحولات تولید تسلیحات

هزینه‌های نظامی جهانی برای نهمین سال متوالی در سال ۲۰۲۳ افزایش یافت و به بیش از ۲/۴ تریلیون دلار رسید که ناشی از جنگ روسیه و اوکراین و تنش‌های ژئوپلیتیکی گسترده‌تر بود. با وجود رشد تقاضا برای تسلیحات و تلاش‌های مداوم برای برآورده کردن این تقاضا، شرکت‌های تسلیحاتی با مشکل افزایش تولید رو به رو بودند. افزایش ۶/۸ درصدی در هزینه‌های نظامی کل در سال ۲۰۲۳ بزرگترین افزایش از سال ۲۰۰۹ بود و هزینه جهانی تخمینی را به بالاترین سطح ثبت شده توسط سپیری رساند. در نتیجه، بار نظامی در مقیاس جهانی به معنای هزینه نظامی جهان به عنوان سهمی از تولید ناخالص داخلی، به ۲/۳ درصد افزایش یافت. دولت‌ها به طور متوسط ۶/۹ درصد از بودجه‌های خود را به حوزه نظامی اختصاص دادند، معادل ۳۰۶ دلار به ازای هر نفر. تخمین زده می‌شود که هزینه‌های نظامی در همه پنج منطقه جغرافیایی برای اولین بار از سال ۲۰۰۹ افزایش یافته است. هزینه‌های کشورهای آفریقا بیشترین افزایش را داشت (۲۲ درصد در سال ۲۰۲۳)، در حالی که کمترین افزایش در قاره آمریکا بود (۲/۲ درصد). ایالات متحده همچنان بزرگترین هزینه‌کننده نظامی جهان بود. هزینه‌های این کشور با ۹۱۶ میلیارد دلار، بیشتر از مجموع هزینه‌های ۹ کشور دیگر در بین ده کشور بزرگ هزینه‌کننده و همچنین ۳/۱ برابر بیشتر از چین به عنوان دومین کشور بزرگ هزینه‌کننده بود. روند افزایش هزینه‌های نظامی توسط کشورهای اروپایی در پاسخ به تهاجم همجانبه روسیه به اوکراین در سال ۲۰۲۳ شدت گرفت: ۳۹ از ۴۳ کشور اروپایی هزینه‌های نظامی را افزایش دادند. افزایش ۱۶ درصدی در هزینه‌های کل اروپا به دلیل افزایش ۵۱ درصدی هزینه‌های اوکراین و افزایش ۲۴ درصدی هزینه‌های روسیه، و همچنین دستیابی یا عبور ۱۰ از ۲۸ عضو ناتو از هدف هزینه ۲ درصد از تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۳ بود - بالاترین تعداد اعضای ناتو از زمانی که این هدف در سال ۲۰۱۴ تعیین شد.

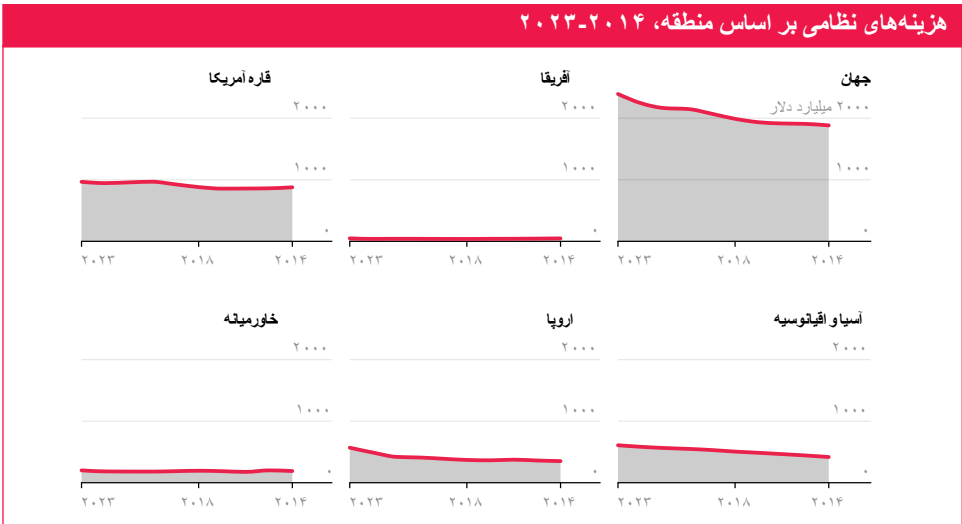
هزینه‌های نظامی جهان در سال ۲۰۲۳

منطقه	هزینه (به میلیارد دلار)	تغییرات هزینه (به درصد)
آفریقا	۵۱/۶	۲۲
شمال آفریقا	۲۸/۵	۳۸
آفریقای جنوب صحرا	۲۳/۱	۸,۹
قاره آمریکا	۱۰۰,۹	۲,۲
آمریکای مرکزی و حوزه کارائیب	۱۴/۷	-۰,۴
آمریکای شمالی	۹۴۳	۲,۴
آمریکای جنوبی	۵۰/۷	-۰,۳
آسیا و اقیانوسیه	۵۹۵	۴,۴
آسیای مرکزی	۱/۸	-۵,۳
شرق آسیا	۴۱۱	۶,۲
اقیانوسیه	۳۵/۵	-۰,۹
جنوب آسیا	۹۸/۲	۲,۲
جنوب شرق آسیا	۴۷/۸	-۱,۶
اروپا	۵۸۸	۱۶
اروپای مرکزی و غربی	۴۰۷	۱۰
اروپای شرقی	۱۸۱	۳۱
خاورمیانه	(۲۰۰)	۹
جمع کل جهان	۲۴۴۳	۶,۸

() = برآورد نامعین

توجه: ارقام هزینه‌ها به دلار آمریکا، بر اساس نرخ ارز و قیمت‌های فعلی است. تغییرات بر اساس دلارهای ثابت (۲۰۲۲) محاسبه شده‌اند.

در آسیا و اقیانوسیه، تخمین زده می‌شود که هزینه‌های نظامی برای سی و چهارمین سال متوالی افزایش یافته است. نیمی از کل هزینه‌های منطقه‌ای به چین اختصاص داشت، که با ۶ درصد افزایش به ۲۹۶ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۳ رسید. هزینه‌های چین بر تصمیم‌گیری‌های هزینه‌های کشورهای همسایه و منطقه گسترده‌تر تأثیر گذاشت: به عنوان مثال، در ژاپن، هزینه‌ها با ۱۱ درصد افزایش، بزرگترین افزایش سال به سال از سال ۱۹۷۲ بود. تخمین زده می‌شود که در سال ۲۰۲۳، هزینه‌های نظامی در خاورمیانه ۹ درصد افزایش یافته باشد. این افزایش در هر سه کشور بزرگ هزینه‌کننده در منطقه یعنی عربستان

توجه: ارقام بر حسب میلیارد دلار در سال ۲۰۲۲ است.

میکروچیپ‌ها) را برای افزایش تولید تسلیحات وارد کند تا به تقاضای افزایش یافته پاسخ دهد. برای قطعاتی که روسیه نمی‌توانست به صورت غیرمستقیم از غرب تهیه کند، به گزینه‌های چینی تکیه کرده است. برای برآورده کردن نیازهای جنگی خود، اوکراین وارد همکاری‌های بین‌المللی با شرکت‌های اروپایی و آمریکایی شد. عدم تعادل کلی بین افزایش تقاضا برای تسلیحات و کاهش درآمدهای تسلیحاتی ۱۰۰ شرکت برتر نشان‌دهنده تأخیر طولانی بین تقاضای اولیه برای تسلیحات و افزایش بعدی تولید و تحویل توسط شرکت‌های تسلیحاتی است. در حالی که شرکت‌های اروپایی و آمریکایی در تبدیل تقاضای بالاتر به درآمد با مشکل مواجه بوده‌اند، به نظر می‌رسد بسیاری از شرکت‌های آسیایی و خاورمیانه‌ای - مانند شرکت‌های کره جنوبی و ترکیه - این چالش‌ها را برطرف کرده‌اند. ●

سعودی، اسرائیل و ترکیه، خودنمایی می‌کنند. جنگ اسرائیل و حماس عامل اصلی افزایش ۲۴ درصدی هزینه‌های نظامی اسرائیل بود.

۱۰۰ شرکت برتر سیبری

درآمدهای تسلیحاتی ۱۰۰ شرکت بزرگ تولیدکننده و خدمات نظامی در سال ۲۰۲۲ (آخرین سالی که داده‌ها در دسترس است) با ۳/۵ درصد کاهش به ۵۹۷ میلیارد دلار رسید. این کاهش عمدتاً ناشی از کاهش کلی درآمدهای تسلیحاتی شرکت‌های ایالات متحده و روسیه بود، اما ایالات متحده با ۴۲ شرکت با مجموع درآمد تسلیحاتی ۳۰۲ میلیارد دلار همچنان رتبه اول را حفظ کرد. به دلیل کمبود داده‌های موجود، تنها دو شرکت روسی در فهرست ۱۰۰ شرکت برتر سیبری برای سال ۲۰۲۲ گنجانده شدند، با مجموع درآمد تسلیحاتی ۲۰/۸ میلیارد دلار، که ۱۲ درصد کمتر از سال ۲۰۲۱ بود. این کاهش ممکن است ناشی از تأخیر در پرداخت‌ها برای تحویل تسلیحات و تمرکز شرکت‌ها بر بازسازی به جای تولید جدید باشد.

تأثیر جنگ روسیه و اوکراین بر تولید تسلیحات

با وجود تحریم‌های غربی و محدودیت‌های تجاری، روسیه همچنان توانسته است قطعات (مانند

۶. انتقالات بین‌المللی تسلیحات

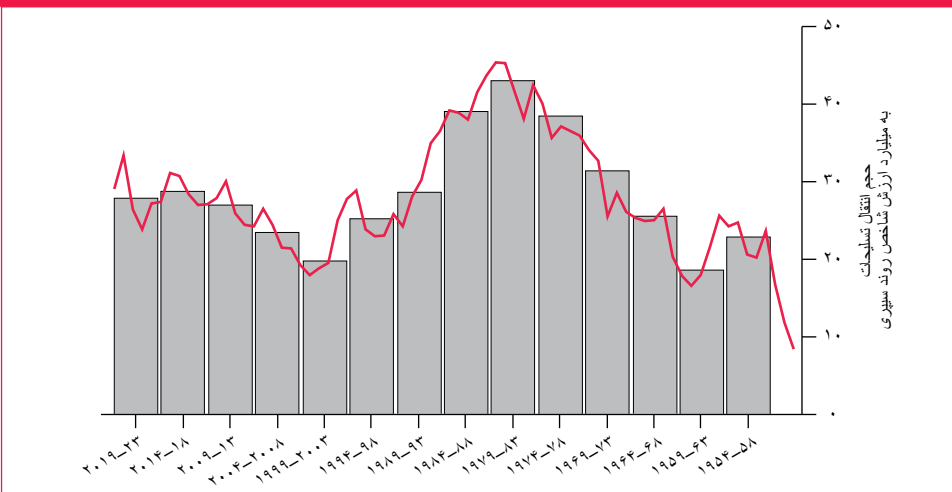
حجم انتقالات بین‌المللی تسلیحات اصلی در دوره پنج ساله ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۳، ۳/۳ درصد کمتر از دوره ۲۰۱۴ تا ۲۰۲۱۸ بود، اما ۳/۲ درصد بیشتر از دوره ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۳ بود. این انتقالات از بالاترین میزان‌ها پس از پایان جنگ سرد به حساب می‌آید، اما هنوز حدود ۳۵ درصد کمتر از دوره‌های اوج انتقال تسلیحات در طول جنگ سرد به شمار می‌رود.

به طور عمده، تهیه اسلحه از سوی کشورها که اغلب از تأمین‌کنندگان خارجی انجام می‌شود، تحت تأثیر درگیری‌های نظامی و تنش‌های سیاسی قرار دارد. با افزایش این عوامل در بیشتر مناطق – بخصوص اروپا – به نظر می‌رسد تقاضای مداوم یا بیشتر برای تسلیحات اصلی در سال‌های آینده به طور خاص توسط انتقالات بین‌المللی برآورده شود. تسلیحات دوربرد حمله به زمین از جمله هواپیماهای جنگی پیشرفته و موشک‌ها، همچنین هواپیماهای مسلح بدون سرنشین و موشک‌های سادتر و ارزان‌تر، همچنان نسبت زیادی از کل انتقال تسلیحات اصلی را تشکیل می‌دهند.

تأمین‌کنندگان تسلیحات اصلی

۶۶ کشور به عنوان صادرکنندگان اصلی تسلیحات در بازه زمانی ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۳ از سوی سپیری شناسایی شده است، اما اکثر آن‌ها صادرکننده‌های کوچک هستند. ۲۵ کشور بالای جدول، ۹۸ درصد از حجم کل صادرات را به خود اختصاص دادند و پنج کشور برتر (یعنی ایالات متحده، فرانسه، روسیه، چین و آلمان)، ۷۵ درصد از آن ۹۸ درصد را در اختیار داشتند. در سال‌های اخیر، سهم ایالات متحده از صادرات جهانی افزایش یافته در حالی که سهم روسیه کاهش یافته است. در دوره ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۳، صادرات اسلحه ایالات متحده ۱۷ درصد بیشتر از دوره ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۸ بود و سهم آن از کل جهانی از ۳۴ به ۴۲ درصد افزایش یافت. در مقابل، صادرات اسلحه روسیه ۵۳ درصد کاهش یافت و سهم آن در مقیاس جهانی از ۲۱ به ۱۱ درصد کاهش یافت. صادرات فرانسه نیز در دوره ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۳، ۴۷ درصد افزایش یافت که منجر به تبدیل فرانسه به دومین صادرکننده تسلیحات اصلی در آن دوره شد. طرح‌های شناخته شده برای تحویل آینده تسلیحات اصلی به شدت نشان می‌دهد که ایالات

روند انتقال تسلیحات اصلی، ۱۹۵۴-۲۰۲۳

توجه: نمودار میله‌ای حجم متوسط سالانه انتقالات تسلیحات را برای دوره‌های ۵ ساله نشان می‌دهد و نمودار خطی مجموع سالانه را نمایش می‌دهد.

صادرکنندگان و واردکنندگان عمده تسلیحات اصلی، ۲۰۱۹-۲۰۲۳

صادرکننده	سهم جهانی (به درصد)	واردکننده	سهم جهانی (به درصد)
۱ ایالات متحده	۴۲	۱ هند	۹/۸
۲ فرانسه	۱۱	۲ عربستان سعودی	۸/۴
۳ روسیه	۱۱	۳ قطر	۷/۶
۴ چین	۵/۸	۴ اوکراین	۴/۹
۵ آلمان	۵/۶	۵ پاکستان	۴/۳
۶ ایتالیا	۴/۳	۶ ژاپن	۴/۱
۷ بریتانیا	۳/۷	۷ مصر	۴
۸ اسپانیا	۲/۷	۸ استرالیا	۳/۷
۹ اسرائیل	۲/۴	۹ کره جنوبی	۳/۱
۱۰ کره جنوبی	۲	۱۰ چین	۲/۹

واردات تسلیحات اصلی بر اساس منطقه

منطقه دریافت‌کننده	سهم جهانی در دوره ۲۰۱۹-۲۰۲۳ (به درصد)	تغییر در حجم واردات از دوره ۲۰۱۴-۲۰۱۸ به دوره ۲۰۱۹-۲۰۲۳ (به درصد)
آفریقا	۴/۳	-۵۲
قاره آمریکا	۵/۷	-۷/۲
آسیا و اقیانوسیه	۳۷	-۱۲
اروپا	۲۱	۹۴
خاورمیانه	۳۰	-۱۲

درگیر منازعه نظامی یا تنش با دیگر کشورها هستند که در آن تسلیحات اصلی وارد شده نقش مهمی ایفا می‌کنند. علاوه بر این، بسیاری از صادرکنندگان نیز سهامداران یا شرکای مستقیم در حداقل برخی از این درگیری‌ها و تنش‌ها هستند که تا حدودی مشخص می‌سازد چرا آن‌ها مایل به تأمین اسلحه هستند، حتی زمانی که این تأمین ممکن است با سیاست‌های صریح صادرات اسلحه‌شان در تناقض باشد. همچنین قابل ذکر است که برای بیشتر تأمین‌کنندگان، صادرات اسلحه تنها بخش کوچکی از ارزش مالی صادرات کل آن‌ها به شمار می‌آید.

ارزش مالی صادرات تسلیحات کشورها

گرچه داده‌های سیبری درباره انتقالات تسلیحات نماینده ارزش مالی آن‌ها نیست، اما بسیاری از کشورهای صادرکننده اسلحه اعدادی درباره ارزش مالی صادرات اسلحه‌هایشان منتشر می‌کنند. بر اساس این داده‌ها، سیبری برآورد می‌کند که ارزش کل تجارت جهانی اسلحه حداقل ۱۳۸ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۲ (آخرین سالی که داده‌های آن موجود است) بود. این مقدار کمتر از ۰/۵ درصد از ارزش کل تجارت بین‌المللی جهانی در سال ۲۰۲۲ است. ●

متحد به عنوان بزرگترین صادرکننده اسلحه در سال‌های آینده باقی خواهد ماند و فرانسه نیز جایگاه خود را به عنوان دومین صادرکننده تثبیت خواهد کرد. همچنین نشان می‌دهد که صادرات اسلحه از سوی روسیه ممکن است بیش از مقطع کنونی کاهش یابد، در حالی که صادرات برخی از دیگر صادرکنندگان برجسته‌ی کنونی، احتمالاً ثابت یا افزایش خواهد یافت.

دریافت‌کنندگان تسلیحات اصلی

۱۷۰ کشور به عنوان واردکننده تسلیحات اصلی در دوره ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۳ از سوی سیبری معرفی شده‌اند. پنج واردکننده بزرگ اسلحه شامل هند، عربستان سعودی، قطر، اوکراین و پاکستان بوده که به طور کلی ۳۵ درصد از کل واردات تسلیحات را به خود اختصاص دادند. منطقه‌ای که بیشترین حجم تسلیحات اصلی را در دوره ۲۰۱۹-۲۰۲۳ وارد کرد، آسیا و اقیانوسیه بود که ۳۷ درصد از کل را تشکیل می‌دهد، پس از آن خاورمیانه (۳۰ درصد)، اروپا (۲۱ درصد)، قاره آمریکا (۵/۷ درصد) و آفریقا (۴/۳ درصد). از سال‌های ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۸ و همچنین از ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۳، جریان انتقال اسلحه به اروپا ۹۴ درصد افزایش یافت در حالی که این جریان به سایر مناطق جغرافیایی کاهش یافت: آفریقا (منفی ۵۲ درصد)، آسیا و اقیانوسیه (منفی ۱۲ درصد)، خاورمیانه (منفی ۱۲ درصد) و قاره آمریکا (منفی ۷/۲ درصد). بسیاری از ۱۷۰ کشور واردکننده مستقیماً

۷. نیروهای هسته‌ای جهان

در آغاز سال ۲۰۲۴ میلادی، ۹ کشور - ایالات متحده، روسیه، انگلیس، فرانسه، چین، هند، پاکستان، جمهوری دموکراتیک خلق کره (کره شمالی) و اسرائیل - مجموعاً حدود ۱۲۱۲۱ سلاح هسته‌ای را در اختیار داشتند، که ۹۵۸۵ مورد آن بصورت بالقوه قابلیت عملیاتی داشتند. تخمین زده می‌شود که ۳۹۰۴ عدد از این کلاهک‌ها در نیروهای عملیاتی مستقر شده‌اند که شامل حدود ۲۱۰۰ کلاهک در حالت آمادگی عملیاتی بالا هستند که حدود ۱۰۰ عدد بیشتر از سال گذشته است.

زرادخانه‌های هسته‌ای

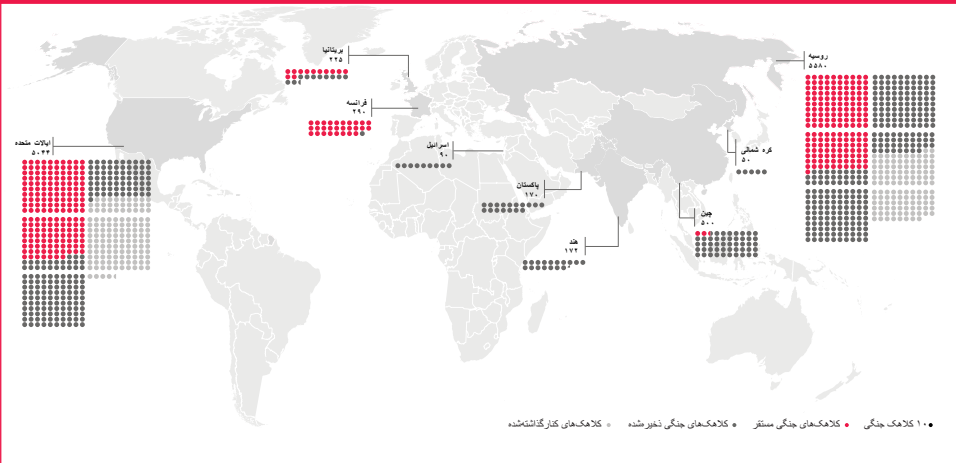
به طور کلی، تعداد کلاهک‌های هسته‌ای در جهان همچنان در حال کاهش است. با این حال، این کاهش فقط به دلیل برچیدن کلاهک‌های کنار گذاشته‌شده توسط ایالات متحده و روسیه است. کاهش جهانی کلاهک‌های عملیاتی متوقف شده و تعداد آن‌ها دوباره در حال افزایش است. ایالات متحده و روسیه، که در مجموع تقریباً ۹۰ درصد از تمامی تسلیحات هسته‌ای را در اختیار دارند، برنامه‌های گسترده‌ای برای جایگزینی و نوسازی کلاهک‌های هسته‌ای، سامانه‌های پرتابگر

موشکی، هوایی و زیردریایی خود و همچنین تأسیسات تولید تسلیحات هسته‌ای خود در دست اجرا دارند. به طور مشخص، روسیه در سال ۲۰۲۳ اعلام کرد که تسلیحات هسته‌ای خود را در قلمرو بلاروس مستقر کرده است.

چین در حال انجام یک نوسازی و گسترش قابل توجه زرادخانه هسته‌ای خود بوده و ممکن است در سال ۲۰۲۳ تعداد کمی از کلاهک‌های خود را مستقر کرده باشد. انتظار می‌رود ذخایر هسته‌ای چین در دهه آینده به رشد خود ادامه دهد و برخی پیش‌بینی‌ها نشان می‌دهد که این کشور ممکن است بتواند حداقل به اندازه روسیه یا ایالات متحده موشک‌های بالستیک قارمپیما مستقر کند. با این حال، انتظار می‌رود که کل ذخایر کلاهک‌های چین همچنان کمتر از هر یک از این دو کشور باقی بماند.

تمامی دیگر کشورهای دارای سلاح هسته‌ای در حال توسعه یا استقرار سامانه‌های تسلیحاتی جدید هستند و یا قصد خود را برای انجام این کار اعلام کرده‌اند. به نظر می‌رسد هند و پاکستان نیز در حال افزایش اندازه زرادخانه‌های هسته‌ای خود می‌باشند و بریتانیا نیز برنامه‌هایی برای افزایش ذخایر خود دارد. برنامه نظامی هسته‌ای کره شمالی همچنان به عنوان عنصر مرکزی راهبرد امنیت ملی این کشور باقی مانده و ممکن است تا

موجودی تسلیحات هسته‌ای در جهان، ژانویه ۲۰۲۴

توجه: مرزهای استفاده شده در این نقشه، الزاماً مورد تأیید یا پذیرش سپیری نیست.

موجود جهانی مواد شکافت‌پذیر، ۲۰۲۳

مواد خام برای تسلیحات هسته‌ای، مواد شکافت‌پذیر هسته‌ای هستند، که از جمله آن‌ها می‌توان به اورانیوم با غنای بسیار بالا یا پلوتونیوم تفکیک‌شده اشاره کرد. چین، فرانسه، پاکستان، روسیه، بریتانیا و ایالات متحده هر دو نوع اورانیوم غنی‌شده و پلوتونیوم را برای استفاده در تسلیحات هسته‌ای خود تولید کرده‌اند؛ و هند و اسرائیل عمدتاً پلوتونیوم تولید کرده‌اند. کره شمالی نیز پلوتونیوم را برای استفاده در تسلیحات هسته‌ای تولید کرده است، اما این باور وجود دارد که این کشور در حال تولید اورانیوم با غنای بسیار بالا برای استفاده در تسلیحات هسته‌ای نیز است. تمامی کشورهای برخوردار از صنعت هسته‌ای غیرنظامی قادر به تولید مواد شکافت‌پذیر هستند.

هیأت بین‌المللی مواد شکافت‌پذیر اطلاعاتی را درباره موجودی‌های جهانی مواد شکافت‌پذیر گردآوری کرده است.

موجودی جهانی در سال ۲۰۲۳ (بر حسب تن)

۱۲۴۵	اورانیوم با غنای بسیار بالا بکاررفته در تسلیحات یا در دسترس برای استفاده
۱۱۰۰	مستقیماً برای سلاح‌ها در دسترس نیست
۱۳۵	غیرپادمانی
۱۰	پادمانی / زیر نظارت
۵۵۵	پلوتونیوم تفکیک‌شده بکاررفته در تسلیحات یا در دسترس برای استفاده
۱۴۰	مستقیماً برای سلاح‌ها در دسترس نیست
۲۶۰	غیرپادمانی
۱۵۵	پادمانی / زیر نظارت

توجه: اعداد گرد شده‌اند و ممکن است به مجموعه‌های فوق اضافه نشده باشند

۵۰ سلاح هسته‌ای تولید کرده باشد و بتواند تعداد بیشتری نیز تولید کند. اسرائیل همچنان به سیاست دیرینه خود مبنی بر ابهام هسته‌ای پایبند است و این موضوع باعث ایجاد عدم قطعیت قابل توجهی درباره تعداد و ویژگی‌های تسلیحات هسته‌ای این کشور می‌شود.

سطوح کم از شفافیت

دسترسی به اطلاعات قابل اعتماد درباره وضعیت زرادخانه‌های هسته‌ای و توانمندی کشورهای

نیروهای هسته‌ای جهان، ژانویه ۲۰۲۴

کشور	موجودی نظامی (*)		جمع موجودی (***)
	نصب‌شده (**)	مجموع	
ایالات متحده	۱۷۷۰	۳۷۰۸	۵۰۴۴
روسیه	۱۷۱۰	۴۳۸۰	۵۵۸۰
بریتانیا	۱۲۰	۲۲۵	۲۲۵
فرانسه	۲۸۰	۲۹۰	۲۹۰
چین	۲۴	۵۰	۵۰
هند	—	۱۷۲	۱۷۲
پاکستان	—	۱۷۰	۱۷۰
کره شمالی	—	۵۰	۵۰
اسرائیل	—	۹۰	۹۰
مجموع	۳۹۰۴	۹۵۸۵	۱۲۱۲۱

- صفر یا تعداد ناچیز

توجه: همه این تخمین‌ها تقریبی هستند. سپری هر ساله داده‌های نیروهای هسته‌ای جهان را بر اساس اطلاعات جدید بازبینی کرده و به روزرسانی‌های لازم را انجام می‌دهد. کشورها بر اساس تاریخ اولین آزمایش هسته‌ای شناخته شده مرتب شده‌اند؛ با این حال، شواهد قاطع و مستندی در منابع آزاد نیست که نشان دهد اسرائیل آزمایش‌های هسته‌ای خود را انجام داده است.

(*) «موجودی نظامی» به همه کلاهک‌های نصب شده و همچنین کلاهک‌های نگهداری شده در انبار مرکزی اشاره دارد که ممکن است پس از آماده‌سازی، نصب شوند.

(**) کلاهک‌های «نصب‌شده» به معنای کلاهک‌هایی است که بر روی موشک‌ها قرار دارند یا در پایگاه‌های نیروهای عملیاتی قرار دارند. میزان کلاهک‌های نصب‌شده برای روسیه و ایالات متحده لزوماً با اعداد اعلام شده در آخرین اعلامیه‌های پیمان «استارت جدید» به دلیل قوانین شمارش این پیمان مطابقت ندارد. روسیه و ایالات متحده دیگر میزان کلی نیروهای هسته‌ای استراتژیک محدودشده توسط این پیمان را منتشر نمی‌کنند.

(***) «جمع موجودی» شامل کلاهک‌های خیر شده و همچنین کلاهک‌های کنار گذاشته‌شده جهت امحاء است.

هسته‌ای متفاوت است. در برخی موارد، تخمین‌ها می‌توانند بر اساس مقدار مواد تفکیک‌ناپذیر - پلوتونیوم و اورانیوم غنی‌شده - که باور می‌شود کشورها تولید کرده‌اند و همچنین بر اساس مشاهدات از توان موشکی انجام شود. ●

۸. خلع سلاح هسته‌ای، کنترل تسلیحات و منع گسترش تسلیحات هسته‌ای

پویایی‌های مربوط به خلع سلاح هسته‌ای، کنترل تسلیحات و منع گسترش تسلیحات هسته‌ای به طور فزاینده‌ای پیچیده شده‌اند. در حال حاضر نشانه‌های کمی وجود دارد که دینفعان اصلی می‌توانند توافق کنند که مسائل هسته‌ای را از زمینه ژئوپلیتیکی گسترده‌تر جدا کنند و جلوی افزایش خطرات هسته‌ای را بگیرند.

جنگ در اوکراین همچنان تأثیر منفی بر مشارکت دوجانبه و چندجانبه در زمینه کنترل تسلیحات هسته‌ای در سال ۲۰۲۳ داشت. اگرچه روسیه در طول سال اهمیت توافقات و تعهدات کنترل تسلیحات را تکرار کرد، اما با اشاره به زمینه‌های استراتژیک - به ویژه حمایت نظامی ایالات متحده از اوکراین - از توافقات موجود عقب‌نشینی کرد. در حالی که گام‌های مثبتی در جاهای دیگر برداشته شد، از جمله در مذاکرات بین چین و ایالات متحده، به طور کلی جنگ اوکراین فرصت‌های شکستن بن‌بست طولانی مدت در کنترل تسلیحات هسته‌ای و معکوس کردن روند نگران‌کننده توسعه و استقرار سامانه‌های تسلیحاتی جدید توسط کشورهای دارای سلاح هسته‌ای را کاهش داد.

حملات به سایت‌های هسته‌ای اوکراین

ادامه هدف قرار دادن زیرساخت‌های حیاتی اوکراین توسط روسیه در سال ۲۰۲۳ به چالش‌های ایمنی، امنیت و تضمین‌های هسته‌ای افزود. اختلال‌های مکرر در شبکه برق اوکراین ناشی از این حملات فشار زیادی بر نیروگاه‌های هسته‌ای اوکراین وارد کرد، در حالی که تخریب سد کاخوفکا در ژوئن باعث تهدید تامین آب خنک‌کننده نیروگاه هسته‌ای زاپوریژیا شد و نیاز به راه حل موقتی داشت. اژانس بین‌المللی انرژی اتمی در طول سال ۲۰۲۳ حضور مداومی در اوکراین داشت. با توجه به «هفت ستون ضروری ایمنی و امنیت هسته‌ای» خود، اژانس بین‌المللی انرژی اتمی همچنین «پنج اصل مشخص» را تدوین و شروع به اعمال آنها

کرد که به طور خاص برای حفاظت از نیروگاه هسته‌ای زاپوریژیا طراحی شده بود.

وخامت روابط راهبردی روسیه و ایالات متحده

هنگامی که روسیه در فوریه ۲۰۲۳ عضویت خود را در پیمان «استارت جدید» (۲۰۱۰) با هدف کاهش و محدودیت بیشتر تسلیحات استراتژیک تهاجمی به حالت تعلیق در آورد، کنترل تسلیحات دوجانبه بین روسیه و ایالات متحده به طور قابل توجهی رو به زوال نهاد. این اقدام پس از نتیجه‌گیری ایالات متحده در ژانویه مبنی بر اینکه نمی‌تواند رعایت روسیه از برخی مفاد پیمان را تأیید کند، انجام شد که عمدتاً به دلیل امتناع روسیه از اجازه بابت از سرگیری بازرسی‌های میدانی از سایت‌های مربوط به تسلیحات هسته‌ای خود بود. با توجه به اینکه روسیه از جدا کردن بحث‌های هسته‌ای از مسائل گسترده‌تر تأملی نداشت، تلاش‌ها برای از سرگیری دیپلماسی - از جمله در چارچوب کنترل تسلیحات پس از استارت جدید - متوقف گردید. در نوامبر، روسیه لغو تصویب پیمان جامع منع آزمایش‌های هسته‌ای را اعلام کرد و عدم موازنه با ایالات متحده را که از سال ۱۹۹۶ از تصویب پیمان خودداری کرده، دلیل کنارگیری خود از این پیمان بیان نمود. با این حال، روسیه تأیید کرد که همچنان به عنوان امضاکننده باقی خواهد ماند و همچنان در فعالیت‌های سازمان پیمان جامع منع آزمایش‌های هسته‌ای حضور خواهد داشت.

ایران و برنامه جامع اقدام مشترک (برجام)

تحولات در اوکراین و اقصی نقاط جهان نیز سایه‌ای بر تلاش‌های طولانی مدت برای احیای برنامه جامع اقدام مشترک (برجام) در برنامه هسته‌ای ایران انداخت. انتقال پهپادهای بدون سر نشین ایران به روسیه همچنان به روابط با غرب آسیب زد. این امر منجر به تمدید تحریم‌ها توسط فرانسه، آلمان و بریتانیا بر صادرات تسلیحاتی به ایران به عنوان بخشی از سیاست‌های ملی خود حتی پس از انقضای تحریم‌های تسلیحاتی سازمان ملل بر ایران در

در غیاب پیشرفت در کنترل تسلیحات بین روسیه و ایالات متحده (دارندگان بزرگترین ذخایر تسلیحات هسته‌ای)، چین علاقه کمی به کنترل تسلیحات دوجانبه یا سه‌جانبه نشان داد. با این حال، باز دید آنتونی بلینکن، وزیر امور خارجه ایالات متحده، از پکن در ژوئن ۲۰۲۳ به نظر می‌رسید فضایی برای گفتگو در مورد مجموعه‌ای از مسائل باز کرده است، با این امید که این شامل کنترل تسلیحات نیز باشد. در اواخر سال، دو طرف توافق کردند که ارتباط نظامی به نظامی را از سر بگیرند و گفت‌وگو و همکاری در چندین حوزه امنیتی کلیدی از جمله کنترل تسلیحات و منع گسترش تسلیحات هسته‌ای را تقویت کنند.

اکتبر ۲۰۲۳ شد. توافق دوجانبه غیررسمی بین ایران و ایالات متحده در ژوئن ۲۰۲۳ در ابتدا به نظر می‌رسید که تنش‌ها و متعاقباً خطر درگیری را کاهش داده است. این توافق به همکاری بیشتر ایران با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی و آزادسازی دارایی‌های ایرانی توسط ایالات متحده کمک کرد. با این حال، شروع جنگ اسرائیل و حماس در اکتبر توافق را به هم زد و حملات گروه‌های نیابتی مورد حمایت ایران به نیروهای ایالات متحده در عراق و سوریه ظاهراً تلاش‌های دیپلماتیک ایران و ایالات متحده را پایان داد. جنگ همچنین تلاش‌ها را برای جذب اسرائیل به کنفرانس ایجاد خاورمیانه عاری از تسلیحات هسته‌ای و سایر تسلیحات کشتار جمعی تضعیف نمود. این مسئله همچنان دشوار است زیرا این کشور سیاست طولانی‌مدت ابهام هسته‌ای خود را حفظ می‌کند.

چرخه بازبینی پیمان منع گسترش تسلیحات هسته‌ای

چرخه بازبینی مختصر پیمان منع گسترش تسلیحات هسته‌ای (۱۹۶۸)، با یک جلسه در ژوئیه ۲۰۲۳ از یک کارگروه پیرامون تقویت فرآیند بازبینی، و اولین جلسه در اوت از کمیته

مقدماتی برای کنفرانس بازبینی ۲۰۲۶ آغاز شد. کارگروه نتوانست به اجماع برسد و پیشنهادات برای افزایش شفافیت و پاسخگویی در مورد خلع سلاح هسته‌ای، کشور‌های غیر هسته‌ای و پنج کشور دارنده تسلیحات هسته‌ای شناخته شده در پیمان (یعنی چین، فرانسه، روسیه، بریتانیا و ایالات متحده) را به اختلاف انداخت. در همین حال، بحث‌ها در کمیته مقدماتی بسیاری از مباحث از کنفرانس بازبینی قبلی، از جمله عدم پیشرفت در خلع سلاح هسته‌ای و جنگ روسیه و اوکراین را به همراه داشت. رفتارهای روبه‌ای انسدادی در کنفرانس توسط چندین کشور لایه‌ی دیگری از عدم قطعیت را به چرخه بازبینی که قبلاً نیز پرتنش بود، افزود.

پیمان منع تسلیحات هسته‌ای

دومین نشست کشور‌های عضو پیمان منع تسلیحات هسته‌ای (۲۰۱۷)، منتج به تصویب دو سند شد: بسته تصمیمات عملی و اعلامیه سیاسی که افزایش خطرات هسته‌ای را برجسته کرده و ترتیبات به اشتراک‌گذاری هسته‌ای را محکوم کرد. این نشست همچنین یک فرآیند مشورتی جدید بین دوره‌ای در مورد نگرانی‌های امنیتی کشور‌های عضو این پیمان ایجاد کرد که هدف آن «به چالش کشیدن پارادایم امنیتی مبتنی بر بازدارندگی هسته‌ای» بود. علیرغم این تحولات مثبت، هیچ یک از کشور‌های هسته‌ای کماکان به دنبال مشارکت در فرآیند این پیمان نیستند. ●

۹. تهدیدات شیمیایی، بیولوژیکی و امنیت سلامت

در سال ۲۰۲۳، روندهای مجامع بین‌المللی اصلی در زمینه پیشگیری از جنگ‌های شیمیایی و بیولوژیکی درگیر مانع‌گذاری و انتشار اطلاعات نادرست توسط تعداد کمی از کشورها شد. این رویه در مقابل دستاوردهای مثبتی بود که در حوزه امنیت سلامت بدست آمد.

کنترل تسلیحات شیمیایی

در سال ۲۰۲۳، بررسی‌های سازمان منع تسلیحات شیمیایی درباره استفاده مزعوم از این تسلیحات در سوریه ادامه یافت، در حالی که تلاش‌های مداوم توسط گروهی از عوامل برای مخالفت با اختیارات و کار تیم‌های بررسی به اوج خود رسید. هیچ یک از ۲۰ مسئله باقی‌مانده مربوط به اظهارنامه‌های سوریه به این سازمان که در پایان سال ۲۰۲۲ حل نشده بودند، نتوانست در سال ۲۰۲۳ روشن شود. همچنین اتهامات دیگری درباره فعالیت‌های شیمیایی غیرقانونی از جمله استفاده روسیه از عوامل شیمیایی برای مقابله با شورش به عنوان روشی جنگی مطرح شد. این اتهامات و اختلافات درباره بررسی استفاده از تسلیحات شیمیایی در سوریه احتمالاً ادامه خواهند داشت و کار سازمان را پیچیده‌تر خواهد کرد. در پنجمین کنفرانس بازبینی پیمان تسلیحات شیمیایی، دولتهای متعاقد نتوانستند به توافق نهایی در مورد سند محتوایی دست یابند، اما در چندین حوزه پیشرفت داشتند از جمله تغییر در راستی‌آزمایی صنعتی، نمایندگی جغرافیایی و تلاش‌هایی برای پیشگیری و مقابله با تروریسم شیمیایی.

در یک گام تاریخی، ایالات متحده به عنوان تنها طرف دارای تسلیحات شیمیایی اعلام‌شده که نیازمند احاطه می‌باشد، فعالیت‌های باقیمانده خود در حوزه احاطه این تسلیحات را در ماه ژوئیه ۲۰۲۳ به پایان رساند. همچنین، مرکز جدید شیمی و فناوری سازمان منع تسلیحات شیمیایی در ماه مه ۲۰۲۳ به طور رسمی راه‌اندازی شد. با وجود قطب‌بندی‌های سیاسی فراگیر، فعالیت‌های کنونی سازمان در زمینه راستی

آزمایی و همچنین همکاری و مساعدت بین‌المللی ادامه خواهد یافت.

کنترل تسلیحات بیولوژیکی

ادعاهای روسیه درباره عدم پایبندی دیگر کشورها به ممنوعیت تسلیحات بیولوژیکی و سوءاستفاده این کشور از ابزارهای خلع سلاح برای دروغ پراکنی در تمام مجامع مرتبط در سال ۲۰۲۳ ادامه داشت. رفتار روسیه ممکن است به طور قابل توجهی ساختار بین‌المللی در برابر گسترش و استفاده از تسلیحات بیولوژیکی را تضعیف کرده و توجه را از تقویت کنوانسیون تسلیحات بیولوژیکی و سمی (۱۹۷۲) منحرف سازد. با این حال، در سال ۲۰۲۳ چندین پیشنهاد قدیمی و جدید در مورد پایبندی و راستی‌آزمایی مورد بحث قرار گرفتند. کارگروه تازه تأسیس‌شده برای تقویت کنوانسیون تسلیحات بیولوژیکی سه بار در طول سال دیدار داشت، با این وجود هیچ جمع‌بندی جمعی یا توصیه‌های مشخصی اعلام نشد.

امنیت سلامت

ترکیب تلاش‌های ملی و همکاری‌جویانه به این معنا بود که سال ۲۰۲۳ سال متمایزی برای از ریشه کن ساختن بیماری‌های عفونی بود. دو وضعیت اضطراری بین‌المللی در خصوص سلامت عمومی (یعنی کووید-۱۹ و آبله میمون) که در ابتدای سال فعال بودند، در نهایت به پایان رسیدند. منشأ ویروس کووید-۱۹ کماکان نامشخص باقی ماند. با این حال، مذاکرات پیرامون یک پیمان جدید بین‌المللی برای تقویت پیشگیری، آمادگی و پاسخ به واکنش‌های بیماری‌های همه‌گیری ادامه داشت. ●

۱۰. کنترل تسلیحات متعارف و تنظیم‌گذاری تسلیحات غیر انسانی

مهمترین تفاهنامه چندجانبه برای تنظیم‌گذاری اسلحه‌های غیر انسانی، کنوانسیون تسلیحات متعارف خاص (۱۹۸۱) است که همراه با کنوانسیون‌های جداگانه در مورد مین‌های ضدنفر و مهمات خوشه‌ای قرار دارد. تعداد کمی از کشورها که انتخاب کرده‌اند تا اسلحه‌هایی که به نظر دیگران غیر انسانی هستند را حفظ کنند، توسعه دهند یا استفاده نمایند، به طور مکرر پیشرفت در تقویت رژیم کنوانسیون تسلیحات متعارف را متوقف کرده‌اند. دسته‌های دیگری از تسلیحات معمولی که نگرانی‌های انسانی را به وجود می‌آورند توسط فرایندهای حقوقی و سیاسی دیگری مورد بررسی قرار می‌گیرند. به عنوان مثال، استفاده از تسلیحات منفجره در سکونت‌گاه‌ها در یک اعلامیه سیاسی که در سال ۲۰۲۲ تصویب شده، مورد بررسی قرار می‌گیرد. به طور مشخص، در سال ۲۰۲۳، یک چارچوب جدید جهانی برای مدیریت طول عمر مهمات متعارف ایجاد شد که در نهایت یک شکاف نظارتی در این حوزه را خاتمه داد.

جنگ‌های غزه و اوکراین

نیاز به حفاظت از غیرنظامیان در برابر تسلیحات منفجره در سکونت‌گاه‌ها و سایر تسلیحات غیر انسانی در سال ۲۰۲۳ توسط جنگ‌های غزه و اوکراین به وضوح برجسته شد. سوءاستفاده روشن و نگران‌کننده از اسلحه‌های منفجره و سایر نقض‌های حقوق بین‌الملل انسانی در رفتار هر دو جنگ مشخص است. استفاده گسترده از مهمات خوشه‌ای در اوکراین توسط نیروهای روسیه و اوکراین، همچنین انتقالات جدید این اسلحه‌ها به اوکراین توسط ایالات متحده، باعث شد تا در سال ۲۰۲۳، تکمیل روند امحا تمامی مهمات خوشه‌ای موجود توسط طرف‌های متعهد به کنوانسیون ۲۰۰۸ در مورد مهمات خوشه‌ای، تحت الشعاع قرار گیرد. بیشتر استفاده‌های مستند از مین‌های ضدنفر در اوکراین به نیروهای روسیه نسبت داده شده است، با این حال ادعاهای

پایان پیمان نیروهای مسلح متعارف در اروپا

نظام کنترل تسلیحات متعارف منطقه‌ای اروپا در سال ۲۰۲۳ با خروج روسیه از پیمان نیروهای مسلح متعارف در اروپا که در سال ۱۹۹۰ منعقد شده بود، عملاً به پایان رسید. تا پایان سال ۲۰۲۳، ۱۹ کشور از ۲۹ کشور عضو باقی‌مانده، قصد خود را برای تعلیق اجرای این پیمان اعلام کرده بودند.

محدودی از استفاده چنین مین‌هایی توسط اوکراین در سال ۲۰۲۳ در دست بررسی بود. حمله حماس به اسرائیل در ۷ اکتبر ۲۰۲۳ قوانین جنگی متعددی را نقض کرد، در حالی که بسیاری از بمباران‌ها و گلوله‌باران‌های بعدی اسرائیل در غزه به نظر می‌رسید که غیر متمایز یا نامتناسب باشد. مقامات ارشد سازمان ملل متحد تا پایان سال به این نتیجه رسیده بودند که هر دو طرف جنایات جنگی مرتکب شده‌اند، در حالی که گروهی از کارشناسان سازمان ملل متحد نسبت به خطر نسل‌کشی در غزه هشدار دادند.

تمرکز دوباره بر کنترل تسلیحات

حفاظت از غیرنظامیان نه تنها مستلزم رعایت اصول اساسی هدف‌گیری است، بلکه نیازمند اعمال محدودیت‌هایی بر انواع تسلیحات و مهماتی است که ممکن است در درگیری‌های مسلحانه استفاده شود. با این حال، موشک‌های متعارف و پهپادها تا حد زیادی بدون قانون‌گذاری باقی مانده‌اند و چشم‌انداز توافق‌نامه‌های آینده برای کنترل تسلیحات همچنان تاریک است. تلاش‌های جدیدی لازم است تا دستاوردهای چندجانبه در کنترل تسلیحات متعارف حفظ شود و هنجارهایی گسترش یابد که هزینه انسانی تسلیحات را کاهش دهد. این امر مستلزم آن است که کشورها از رویکردهای بیش از حد امنیتی و نظامی‌محور به صلح فاصله بگیرند و به سمت معاهدات کنترل تسلیحات مبتنی بر اصول اساسی اعتماد، همبستگی و جهان‌شمولی حرکت کنند. ●

۱۱. حکمرانی بین‌المللی هوش مصنوعی، فضای سایبر و ماوراء جو

فناوری‌های نوظهور و مخرب مانند هوش مصنوعی، زیست‌شناسی مصنوعی و فناوری‌های کوانتومی تأثیر عمیقی بر امنیت دارند. تلاش‌ها برای ایجاد اصول بین‌المللی استفاده مسئولانه از این فناوری‌ها به‌ویژه در سه حوزه اولویت‌دار فناوری (یعنی هوش مصنوعی، فضای سایبر و ماوراء جو) سرعت گرفته است.

هوش مصنوعی

سال ۲۰۲۳ در زمینه حکمرانی هوش مصنوعی در سطح بین‌المللی از جهات مختلف مهم بود. نخست، گروه کارشناسان دولتی در مورد سامانه‌های تسلیحات خودمختار ذیل کنوانسیون تسلیحات متعارف خاص (۱۹۸۱)، چارچوبی را تصویب کردند که می‌تواند مبنای تنظیم‌گذاری دو سر عهده پیرامون تسلیحات خودمختار باشد. کنوانسیون تسلیحات متعارف خاص همچنین اختیاراتی را تصویب کرد که می‌تواند احتمالاً نقطه پایانی برای بحث در خصوص تسلیحات خودمختار در چارچوب کنوانسیون تسلیحات متعارف خاص باشد. همزمان، کشورها یک مسیر بحث جدید تحت نظارت مجمع عمومی سازمان ملل متحد را تأیید کردند که می‌تواند به عنوان مبنای فرآیندی موقت در آینده پیرامون تکمیل یا جایگزینی فرآیند کنوانسیون تسلیحات متعارف خاص عمل نماید.

دوم، کشورها رسماً نیاز به گسترش گفتگو در مورد خطرات هوش مصنوعی فراتر از کنوانسیون تسلیحات متعارف خاص را به رسمیت شناختند تا سایر چالش‌هایی را که پیشرفت‌های هوش مصنوعی ممکن است برای صلح و امنیت بین‌المللی به وجود آورد، پوشش دهند. این تغییر با اولین نشست شورای امنیت سازمان ملل در مورد هوش مصنوعی در ژوئیه ۲۰۲۳ و ایجاد دو مجمع مباحثه‌ای جدید (یعنی نشست بین‌المللی هوش مصنوعی مسئولانه در حوزه نظامی (ری‌ایم / REAIM) و نشست ایمنی هوش مصنوعی) منعکس گردید.

سه دیدار کلیدی بین‌المللی درباره هوش مصنوعی در سال ۲۰۲۳

نشست ری‌ایم ۲۰۲۳: لاهه (ورلد فورم)، ۱۵-۱۶ فوریه ۲۰۲۳، با تمرکز بر هوش مصنوعی نظامی.

مباحثه شورای امنیت سازمان ملل متحد درباره هوش مصنوعی: نیویورک، ۱۸ ژوئیه ۲۰۲۳، اولین نشست رسمی درباره هوش مصنوعی در شورای امنیت، که به دوگانگی مزایا و مضار موجود در این فناوری پرداخت.

اجلاس ایمنی هوش مصنوعی: بریتانیا (بلجلی پارک)، ۱-۲ نوامبر ۲۰۲۳، با تمرکز بر توسعه ایمن و مسئولانه هوش مصنوعی پیشرفته در سراسر جهان.

سوم و در عین حال، گفتگوها به سطوح فنی عمیق‌تر و سطوح سیاسی بالاتری دست یافت. به عنوان مثال در نشست ری‌ایم، کشورها به طرز گسترده‌ای درباره مسائل شفافیت، تفسیرپذیری و تبعیض مرتبط با استفاده از برنامه‌های هوش مصنوعی مبتنی بر یادگیری ماشین بحث کردند، در حالی که کنفرانس ایمنی هوش مصنوعی به بحث‌ها و تعهداتی پیرامون آزمون و ارزیابی سامانه‌های پیشرفته هوش مصنوعی منتج گردید. همزمان با این موضوع، این بحث‌ها از هر زمان دیگری باعث بسیج تصمیم‌سازان در سطوح سیاسی بسیار بالاتر شد. دبیرکل سازمان ملل و چند رئیس‌جمهور به‌طور شخصی در این مسئله مشغول به فعالیت شدند. همچنین باید توجه داشت که هوش مصنوعی یکی از نکات کلیدی در جلسه دوجانبه بین رئیس‌جمهورهای چین و ایالات متحده در نوامبر ۲۰۲۳ بود.

فضای سایبر و استفاده مخرب از فناوری ارتباطات و اطلاعات

در سال ۲۰۲۳، فناوری اطلاعات و ارتباطات همچنان به عنوان یک عامل مهم در سیاست خارجی و فعالیت‌های نظامی دولت‌ها و سایر کنشگران شناخته شد. قابلیت‌های سایبری اغلب به همراه دیگر ابزارها، سازوکارها و فعالیت‌ها

جاسوسی سایبری

خارج از درگیری‌های مسلحانه، گرایش به سمت استفاده بیشتر از قابلیت‌های سایبری برای جمع‌آوری اطلاعات بلندمدت‌تر و دوری از عملیات‌های گسترده یا یکباره مشاهده شد. برخی قدرت‌های متوسط از جمله ایران و کره شمالی، در سال ۲۰۲۳ پیچیدگی تکنیک‌ها و عملیات‌های جاسوسی سایبری خود را افزایش دادند. جرایم سایبری و استفاده از نرم‌افزارهای نظارتی همچنان بر افراد و سازمان‌ها در سراسر جهان تأثیر می‌گذارد.

گزارشی به توافق برسند. با این وجود، جلسات این کارگروه مسائل کلیدی برای بحث‌های آینده را برجسته کردند، از جمله تضمین حفاظت از غیرنظامیان، جلوگیری از آزمایش‌های ضد ماهواره‌ای ایجادکننده زیاده، ایجاد مقررات پیرامون حملات غیرگشوده به سامانه‌های فضایی، اتخاذ تدابیری برای اشتراک‌گذاری اطلاعات و روشن کردن نقش مجموعه‌های تجاری در درگیری‌های مرتبط با سامانه‌های فضایی. در نوامبر ۲۰۲۳، گروهی از کارشناسان دولتی سازمان ملل متحد برای بحث در مورد اقدامات عملی بیشتر برای جلوگیری از مسابقه تسلیحاتی در ماوراء جو تشکیل جلسه دادند، در حالی که مجمع عمومی دو «کارگروه باز» جدید را پیشنهاد کرد.

با تصویب چندین فرایند سازمان ملل، خطر افزایش قطب‌بندی و همپوشانی در محتوای بحث‌های مربوط به حکمرانی امنیت فضا وجود دارد. علاوه بر این، کشورها منابع و ظرفیت‌های یکسانی برای مشارکت در تمامی این فرایندهای چندجانبه آینده ندارند. بنابراین، کشورها باید با حسن نیت شرکت کرده و تلاش نمایند تا تکمیل‌کنندگی و هماهنگی را تضمین کنند با این هدف که از تشدید بیشتر برخی از روندهای مضر فعلی که بر حکمرانی امنیت فضا تأثیر می‌گذارد، جلوگیری نمایند. ●

استفاده می‌شود. در جنگ‌های اوکراین و غزه در سال ۲۰۲۳، عملیات سایبری شامل حمله‌های بن‌آوری خدمات و تغییر محتوا و ظاهر تارنماها همراه با کارزارهای کژاطلاعات و دروغ پراکنی بود. هدف قرار گرفتن متحدان اوکراین از سوی روسیه یکی دیگر از ویژگی‌های عملیات سایبری در سال ۲۰۲۳ بود.

شرایط جغرافیایی و سیاسی موجود، اثربخشی چندجانبه در توسعه هنجارها یا ابزارهای مدیریت سایبر را محدود کرده بود، اما در سال ۲۰۲۳ پیشرفت‌هایی در چارچوب‌های خاص دیده شد. با وجود نگرانی‌ها در مورد احتمال تأثیر منفی پیمان جرائم سایبری سازمان ملل متحد بر حقوق بشر، مذاکرات برای انعقاد این پیمان ادامه یافت؛ کنوانسیون اتحادیه آفریقا درباره امنیت سایبری و حفاظت از داده‌های شخصی (کنوانسیون مالابو ۲۰۱۴) به اجرا درآمد؛ نهادهای اتحادیه اروپا طرح قانونی با عنوان قانون تاب‌آوری سایبری را تهیه کردند؛ دیوان بین‌المللی کیفری اعلام کرد که قصد دارد شواهد مربوط به سورفتار در بستر سایبر را مورد بررسی قرار دهد؛ و ابتکارات گوناگون دولتی و غیردولتی پیرامون تهدیدهای خاص سایبری. این رویکرد از هم گسیخته به حکمرانی سایبری، احتمالاً راهی موثر برای پیشرفت به شمار می‌آید، اما گنجاندن سازوکارهای مسئولیت‌پذیری و شفافیت کماکان مهم باقی خواهند ماند.

امنیت فضا

چندین ابتکار چندجانبه برای حکمرانی امنیت فضا در مجامع سازمان ملل در سال ۲۰۲۳ پیگیری شد. کمیسیون خلع سلاح سازمان ملل متحد در مورد اقدامات شفافیت و اعتمادسازی برای ماوراء جو گزارشی مبتنی بر اجماع با توصیه‌های عملی برای اجرا اینگونه اقدامات را تصویب کرد. این گزارش نشان داد که با وجود بن‌بست چندین دهه‌ای در بحث‌های چندجانبه امنیت فضا، همچنان می‌توان در مورد مسائل کوچکتر به توافق رسید. با این حال، در «کارگروه باز» سازمان ملل متحد درباره کاهش تهدیدات فضا که در سال ۲۰۲۳ آخرین جلسه خود را برگزار کرد، کشورها نتوانستند در مورد

۱۲. کنترل اقلام دو منظوره و تجارت اسلحه

در سال ۲۰۲۳، تلاش‌های جهانی، چندجانبه و منطقه‌ای برای تقویت کنترل‌ها بر تجارت اقلام نظامی و دو منظوره مرتبط با تسلیحات متعارف و تسلیحات شیمیایی، بیولوژیکی و هسته‌ای و سامانه‌های پرتابگر آن‌ها ادامه یافت. با این حال، جنگ روسیه و اوکراین همچنان بر همکاری‌های چندجانبه در زمینه کنترل صادرات تأثیر گذاشت. کشورهای غربی مجموعه‌ای از اقدامات محدودکننده و تحریم‌های تسلیحاتی مرتبط علیه بلاروس و روسیه را گسترش دادند و تلاش‌ها برای هماهنگی و تقویت اجرای تحریم‌های تسلیحاتی را از طریق «شورای تجارت و فناوری اتحادیه اروپا و ایالات متحده» و تشکیل شراکت بین «پنج کشور مجری کنترل صادرات» در ماه ژوئن شدت بخشیدند. کنترل‌های تجاری همچنین می‌توانند برای دستیابی به مجموعه‌ای وسیع‌تر از اهداف سیاست خارجی و امنیتی مورد استفاده قرار گیرند. در سال ۲۰۲۳، هلند و ژاپن پس از هماهنگی نزدیک با ایالات متحده، کنترل‌های ملی بر انتقال نیمه‌رساناها را به تصویب رساندند، در حالی که کمیسیون اروپا پیش‌نویس راهبرد امنیت اقتصادی اروپا را منتشر کرد که شامل تأکید قوی بر اتخاذ کنترل‌های جدید و هماهنگ‌تر بر انتقال فناوری‌های نوظهور بود.

پیمان تجارت اسلحه

نهمین کنفرانس کشورهای عضو پیمان تجارت اسلحه (۲۰۱۳) در اوت ۲۰۲۳ بر نقش صنعت در تجارت مسئولانه بین‌المللی اسلحه تمرکز داشت. کشورهای عضو در مورد بازنگری قالب و دامنه جلسات این پیمان و اجرای مؤثر آن گفتگو کردند. این پیمان همچنان با چالش‌های مالی و کاهش گزارش‌دهی مواجه بود. در سال ۲۰۲۳ هیچ کشور جدیدی به کشورهای عضو اضافه نشد.

ممنوعیت‌های تسلیحاتی در حال اجرای سازمان ملل و اتحادیه اروپا، ۲۰۲۳

سازمان ملل متحد (۱۴ ممنوعیت)

- افغانستان (نیروهای غیر دولتی، طالبان)
- جمهوری آفریقای مرکزی (جزئی؛ نیروهای غیر دولتی) • جمهوری دموکراتیک کنگو (نیروهای غیر دولتی) • هائیتی (نیروهای غیر دولتی)
- ایران (جزئی) • عراق (نیروهای غیر دولتی)
- داعش، القاعده و افراد و نهادهای مرتبط
- کره شمالی • لبنان (نیروهای غیر دولتی)
- لیبی (جزئی؛ نیروهای غیر دولتی) • سومالی (جزئی؛ نیروهای غیر دولتی) • سودان جنوبی (جزئی؛ نیروهای غیر دولتی) • سودان (دارفور) (جزئی) • یمن (نیروهای غیر دولتی)

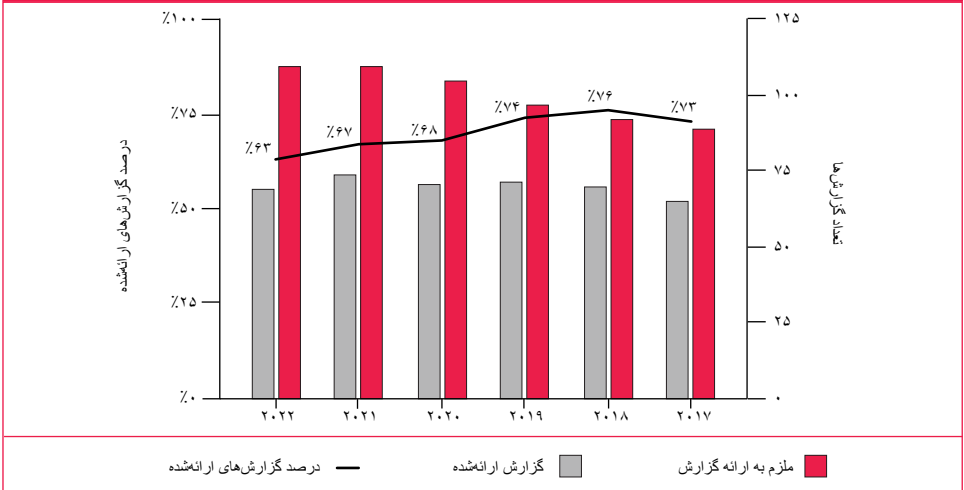
اتحادیه اروپا (۲۲ ممنوعیت)

- افغانستان (نیروهای غیر دولتی، طالبان)
- جمهوری آفریقای مرکزی (جزئی؛ نیروهای غیر دولتی) • جمهوری دموکراتیک کنگو (نیروهای غیر دولتی) • هائیتی (نیروهای غیر دولتی)
- ایران (جزئی) • عراق (نیروهای غیر دولتی) • داعش، القاعده و افراد و نهادهای مرتبط
- کره شمالی • لبنان (نیروهای غیر دولتی) • لیبی (جزئی؛ نیروهای غیر دولتی) • سومالی (جزئی؛ نیروهای غیر دولتی) • سودان جنوبی (جزئی؛ نیروهای غیر دولتی) • سودان (دارفور) (جزئی) • یمن (نیروهای غیر دولتی)
- ممنوعیت‌های تسلیحاتی اتحادیه اروپا با پوشش گسترده‌تر از سازمان ملل (۳ مورد):
- ایران • سودان جنوبی • سودان
- ممنوعیت‌های متمایز از سازمان ملل (۸ مورد):
- بلاروس • چین • مصر • میانمار • روسیه • سوریه • ونزوئلا • زیمبابوه

توجه: «جزئی» به معنای آن است که ممنوعیت اعمال‌شده اجازه انتقال سلاح به دولت کشور هدف را می‌دهد مشروط به رعایت شرایط خاص.

تحریم‌های چندجانبه تسلیحاتی

در سال ۲۰۲۳، ۱۴ تحریم تسلیحاتی سازمان ملل و ۲۲ تحریم تسلیحاتی اتحادیه اروپا در حال اجرا بود. هیچ تحریم تسلیحاتی چندجانبه جدیدی در سال ۲۰۲۳ اعمال نشد، اگرچه تحریم

به اجماع در تصمیمات کلیدی با مشکلاتی مواجه بودند، اما توانستند به‌روزرسانی‌های تدریجی لیست‌های کنترل و پیشبرد مباحث فنی را انجام دهند.

کنترل‌های اتحادیه اروپا

برای اجرای چهار رژیم چندجانبه کنترل صادرات در بازار واحد خود، اتحادیه اروپا یک مبنای قانونی مشترک برای کنترل صادرات، دلالی، عبور و ترانزیت کالاهای دوگانه، نرم‌افزار و فناوری، و همچنین تا حدی اقلام نظامی ایجاد کرده است. اجرای اقدامات برای نسخه ۲۰۲۱ مقررات دوگانه اتحادیه اروپا، مانند توسعه دستورالعمل‌هایی برای اجرای کنترل‌ها بر اقلام نظارت سایبری و تعهدات گزارش‌دهی، همچنان در حال انجام بود. سرویس اقدام خارجی اتحادیه اروپا و کشورهای عضو این اتحادیه به بررسی موضع مشترک اتحادیه اروپا در مورد صادرات اسلحه ادامه دادند که قرار است در سال ۲۰۲۴ تکمیل شود. ●

سازمان ملل بر سوماتری به عنوان تحریمی که به طور انحصاری بر گروه مسلح الشباب اعمال می‌شود، تغییر کاربری داد. اختلافات، عمدتاً بین چین و روسیه (همراه با چندین کشور آفریقایی) از یک سو و سایر اعضای دائمی شورای امنیت سازمان ملل از سوی دیگر، بر سر استفاده کلی از تحریم‌ها و کنترل‌های خاص بر خرید اسلحه توسط نیروهای دولتی در جمهوری آفریقای مرکزی، سودان جنوبی و سودان باقی ماند. کارایی تحریم‌های تسلیحاتی سازمان ملل در سال ۲۰۲۳ تحت فشار بود، در حالی که اتهامات گسترده‌ای وجود داشت مبنی بر اینکه روسیه از کره شمالی سلاح تهیه کرده است. همچنین، ناکارآمدی مداوم تحریم‌های لیبی نیز ادامه داشت.

رژیم‌های کنترل صادرات

پیامدهای جنگ روسیه و اوکراین همچنان بر فعالیت چهار رژیم چندجانبه کنترل صادرات تأثیر قابل توجهی داشت: گروه استرالیا (در مورد تسلیحات شیمیایی و بیولوژیکی)، رژیم کنترل فناوری موشکی، گروه تأمین‌کنندگان هسته‌ای و ترتیبات و اسنا برای کنترل صادرات تسلیحات متعارف و کالاهای و فناوری‌های دوگانه. سه رژیم آخر که روسیه نیز یکی از کشورهای شرکت‌کننده در آنها است، همچنان در دست‌یابی

- ۱۹۸۰ کنوانسیون حفاظت فیزیکی مواد هسته‌ای و تاسیسات هسته‌ای
- ۱۹۸۱ کنوانسیون منع یا محدودیت استفاده از تسلیحات متعارف خاص که ممکن است واردآورنده جراحات بیش از حد یا دارای اثرات بدون تبعیض باشند (کنوانسیون تسلیحات متعارف خاص یا کنوانسیون تسلیحات غیرانسانی)
- ۱۹۸۵ پیمان منطقه عاری از تسلیحات هسته‌ای در جنوب اقیانوس آرام (پیمان راروتونگا)
- ۱۹۹۰ پیمان نیروهای مسلح متعارف در اروپا
- ۱۹۹۲ پیمان آسمان‌های باز
- ۱۹۹۳ کنوانسیون منع توسعه، تولید، انباشت و کاربرد تسلیحات شیمیایی و نابودی آنها (کنوانسیون تسلیحات شیمیایی)
- ۱۹۹۵ پیمان منطقه عاری از تسلیحات هسته‌ای جنوب شرق آسیا (پیمان بانکوک)
- ۱۹۹۶ پیمان منطقه عاری از تسلیحات هسته‌ای آفریقا (پیمان پلیندایا)
- ۱۹۹۶ توافق نامه کنترل تسلیحات خرده منطقه‌ای (توافق نامه فلورانس)
- ۱۹۹۷ کنوانسیون بین-آمریکایی ضدتولید غیرمجاز و قاچاق اسلحه، مهمات، مواد منفجره و سایر مواد مرتبط
- ۱۹۹۷ کنوانسیون منع کاربرد، انباشت، تولید و انتقال مین‌های ضدنفر و نابودی آنها
- ۱۹۹۹ کنوانسیون بین-آمریکایی شفافیت در خرید تسلیحات متعارف
- ۲۰۰۱ پروتکل کنترل تسلیحات گرم، مهمات و سایر مواد مرتبط در منطقه جامعه توسعه جنوب آفریقا
- ۲۰۰۴ پروتکل ناپروبی برای منع، کنترل و کاهش تسلیحات کوچک و سبک در منطقه دریاچه‌های بزرگ و شاخ آفریقا
- ۲۰۰۶ کنوانسیون تسلیحات کوچک و سبک، مهمات آنها و سایر مواد مرتبط جامعه اقتصادی کشور های غرب آفریقا
- ۲۰۰۶ پیمان منطقه عاری از تسلیحات هسته‌ای در آسیای مرکزی (پیمان سمی‌پالاتینسک)
- ۲۰۰۸ کنوانسیون مهمات خوشه‌ای
- پیمان‌های کنترل تسلیحات و خلع سلاح در حال اجرا، ۱ ژانویه ۲۰۲۴**
- ۱۹۲۵ پروتکل منع استفاده از گازهای خفه‌کننده، سمی یا سایر گازها و روش‌های جنگی میکروبی در جنگ (پروتکل ژنو ۱۹۲۵)
- ۱۹۴۸ کنوانسیون پیشگیری و مجازات جنایات نسل‌کشی (کنوانسیون نسل‌کشی)
- ۱۹۴۹ کنوانسیون ژنو در حمایت از غیرنظامیان در زمان جنگ؛ و پروتکل‌های یک و دو سال ۱۹۷۷ در رابطه با حمایت از قربانیان درگیری‌های مسلحانه بین‌المللی و غیربین‌المللی
- ۱۹۵۹ پیمان جنوبگان
- ۱۹۶۳ پیمان منع آزمایش تسلیحات هسته‌ای در جو، فضای ماوراء جو، و زیر آب (پیمان منع محدود آزمایش)
- ۱۹۶۷ پیمان اصول حاکم بر فعالیت‌های دولت‌ها در کاوش و بهره‌برداری از فضای ماوراء جو، شامل ماه و دیگر اجرام آسمانی (پیمان فضای ماوراء جو)
- ۱۹۶۷ پیمان منع تسلیحات هسته‌ای در امریکای لاتین و کارائیب (پیمان تلاتولکو)
- ۱۹۶۸ پیمان منع گسترش تسلیحات هسته‌ای (پیمان منع گسترش)
- ۱۹۷۱ پیمان منع استقرار تسلیحات هسته‌ای و دیگر تسلیحات کشتار جمعی در بستر دریا و کف اقیانوس و خاک زیر آن (پیمان بستر دریا)
- ۱۹۷۲ کنوانسیون منع توسعه، تولید و انباشت تسلیحات میکروبی (بیولوژیک) و سمی و انهدام آنها (کنوانسیون تسلیحات بیولوژیک و سمی)
- ۱۹۷۴ پیمان محدودیت آزمایش‌های زیرزمینی تسلیحات هسته‌ای (پیمان منع آزمایش آستانه‌ای)
- ۱۹۷۶ پیمان انفجارهای هسته‌ای زیرزمینی برای اهداف صلح‌آمیز (پیمان انفجارهای هسته‌ای صلح‌آمیز)
- ۱۹۷۷ (کنوانسیون منع کاربرد نظامی یا هرگونه استفاده دشمنانه از فنون تغییردهنده محیط زیست (کنوانسیون ان ماد)

رویدادهای منتخب سال ۲۰۲۳

- ۸ ژانویه: چین محدودیت‌های سفر را کاهش داده و پس از نزدیک به سه سال انزوی مربوط به کووید-۱۹ مرزهای خود را بازگشایی می‌کند.
- ۲۱ فوریه: روسیه مشارکت خود در پیمان استارت جدید را به حالت تعلیق در می‌آورد.
- ۱۷ مارس: دیوان بین‌المللی کیفری حکم دستگیری رئیس‌جمهور روسیه ولادیمیر پوتین را صادر می‌کند.
- ۱۵ آوریل: درگیری بین نیروهای نظامی رقیب در سودان آغاز می‌شود.
- ۲۹ مه: ده‌ها نفر از نیروهای صلح‌بان ناتو در کوزوو و بیش از ۵۰ صرب در درگیری‌ها در شمال کوزوو زخمی می‌شوند.
- ۲۴ ژوئن: رهبر گروه واگنر، یوگنی پریگوژین، یک شورش در روسیه را هدایت می‌کند و تا فاصله ۲۰۰ کیلومتری مسکو پیشروی می‌کند.
- ۷ ژوئیه: ایالات متحده شروع به انتقال مقداری نامشخص از مهمات خوشه‌ای انبارشده خود به اوکراین می‌کند.
- ۲۴ اوت: در نشست گروه بریکس که در آفریقای جنوبی برگزار شد، شش کشور جدید به عضویت دعوت می‌شوند.
- ۲۰-۱۹ سپتامبر: آذربایجان پس از یک حمله نظامی ۲۴ ساعته علیه نیروهای قومی ارمنی در ناگورنو-قره‌باغ، با جدایی‌طلبان قره‌باغ توافق آتش‌بس امضا می‌کند.
- ۷ اکتبر: حماس حمله هوایی و زمینی گسترده‌ای را از غزه به اسرائیل آغاز می‌کند.
- ۳۰ نوامبر تا ۱۳ دسامبر: کنفرانس تغییر اقلیم سازمان ملل متحد (COP ۲۸) صندوق خسارت و آسیب با ۴۰۰ میلیون دلار برای حمایت از کشورهای آسیب‌پذیر را راه‌اندازی می‌کند.
- ۲۰ دسامبر: وزارت بهداشت غزه می‌گوید تلفات جنگ اسرائیل و حماس تقریباً به ۲۰ هزار نفر رسیده است.

۲۰۱۰ پیمان اقدامات برای کاهش و محدودسازی بیشتر تسلیحات تهاجمی راهبردی (استارت جدید)

۲۰۱۰ کنوانسیون آفریقای مرکزی برای کنترل تسلیحات کوچک و سبک، مهمات آن‌ها و تمام قطعات و اجزای قابل کاربرد برای ساخت، تعمیر و مونتاژ آن‌ها (کنوانسیون کینشاسا)

۲۰۱۱ سند وین ۲۰۱۱ در مورد اقدامات اعتمادسازی و امنیت‌سازی

۲۰۱۳ پیمان تجارت اسلحه

۲۰۱۷ پیمان منع تسلیحات هسته‌ای

توافقاتنامه‌هایی که هنوز اجرایی نشده‌اند، ۱ ژانویه ۲۰۲۴

۱۹۹۶ پیمان جامع منع آزمایش‌های هسته‌ای

۱۹۹۹ توافقنامه سازگاری پیمان نیروهای مسلح متعارف در اروپا

نهادهای همکاری امنیتی

تحولات در سال ۲۰۲۳ شامل موارد زیر بود: تعلیق گابن از اتحادیه آفریقا پس از کودتای نظامی در این کشور؛ تعلیق نیجر از اتحادیه آفریقا و جامعه اقتصادی کشورهای غرب آفریقا پس از کودتای نظامی در این کشور؛ پذیرش مجدد سوریه در اتحادیه عرب پس از تعلیق آن در سال ۲۰۱۱؛ و پیوستن فنلاند به سازمان پیمان آتلانتیک شمالی (ناتو). •

بانک داده های سیبری

بانک داده های هزینه های نظامی سیبری

هزینه های نظامی سالانه کشورها را از ۱۹۴۹ ارائه می دهد، و امکان مقایسه هزینه های نظامی کشورها را به ارز محلی با قیمت های جاری؛ به دلار آمریکا با قیمت های جاری؛ به دلار آمریکا با قیمت های ثابت و نرخ تبدیل ارز؛ و به عنوان سهمی از تولید ناخالص داخلی فراهم می آورد.

بانک داده های صنعت اسلحه سازی سیبری

داده های سالانه از کل درآمد و درآمد حاصل از فروش اسلحه و خدمات نظامی را از ۲۰۰۲ برای ۱۰۰ شرکت با بالاترین میزان فروش اسلحه در جهان در برمی گیرد. داده های شرکت های چینی سال های ۲۰۱۵ و پس از آن را دربردارد.

بانک داده های انتقال اسلحه سیبری

تمام موارد جابه جایی بین المللی سلاح های متعارف بزرگ را از ۱۹۵۰ نشان می دهد. این جامع ترین منبع اطلاعات به طور عمومی در دسترس در مورد انتقال بین المللی جنگ افزار است.

بانک داده های تحریم های تسلیحاتی سیبری

اطلاعات مربوط به تمام تحریم های تسلیحاتی را که از سوی یک نهاد بین المللی، مانند اتحادیه اروپا یا سازمان ملل یا گروهی از ملت ها وضع شده است، ارائه می کند. تمام تحریم هایی را که از ۱۹۹۸ در حال اجرا هستند، و یا به مرحله اجرا در آمده اند، دربردارد.

بانک داده های گزارش های ملی سیبری

ارتباط به تمام گزارش های ملی قابل دسترسی درباره صادرات اسلحه را فراهم می آورد؛ و همواره به روز می شود تا پیوند به گزارش های ملی تازه منتشر شده درباره صادرات اسلحه را در برگیرد.

بانک داده های عملیات صلح چندجانبه سیبری

اطلاعات مربوط به تمام عملیات صلح سازمان ملل و غیرسازمان ملل که از ۲۰۰۰ اجرا شده است، دربرگیرنده مکان، تاریخ استقرار و عملیات، دستور العمل، کشور های شرکت کننده، شمار پرسنل، بودجه ها و کشته شدگان را ارائه می دهد.

دسترسی به داده های سیبری می تواند در تارنمای سیبری پیدا شود. ●

نحوه سفارش سالنامه سیپری ۲۰۲۴

سالنامه سیپری ۲۰۲۴: تسلیحات، خلع سلاح و امنیت بین‌الملل

انتشار به صورت چاپ‌شده و برخط از سوی انتشارات دانشگاه آکسفورد

شابک: ۹۷۸-۰-۱۹-۸۹۳۰۵۷-۰

اطلاعات بیشتر در تارنمای www.sipriyearbook.org در دسترس است.

**STOCKHOLM INTERNATIONAL
PEACE RESEARCH INSTITUTE**

Signalistgatan 9

SE-169 72 Solna, Sweden

Telephone: +46 8 655 97 00

Email: sipri@sipri.org

Internet: www.sipri.org

سالنامه سیپری ۲۰۲۴

تسلیحات، خلع سلاح و امنیت بین الملل

سالنامه سیپری یک منبع معتبر و مستقل برای داده‌ها و تحلیل‌ها در زمینه تسلیحات، خلع سلاح و امنیت بین الملل است. این سالنامه یک نمای کلی از تحولات در هزینه‌های نظامی، تولید و تجارت اسلحه، تسلیحات و فناوری، و درگیری‌های مسلحانه و مدیریت بحران ارائه می‌دهد. این سالنامه همچنین تلاش‌هایی برای کنترل تسلیحات متعارف، هسته‌ای، شیمیایی و بیولوژیکی را بررسی می‌کند.

این کتابچه، چکیده‌ای از نسخه پنجاه و پنجم سالنامه سیپری است که به تحولات سال ۲۰۲۳ پرداخته است، از جمله:

- درگیری‌های مسلحانه و مدیریت بحران، شامل یک نمای کلی از تحولات جهانی و منطقه‌ای در درگیری‌های مسلحانه، فرآیندهای صلح و عملیات‌های صلح، به همراه بخش‌های موضوعی درباره نقش شرکت‌های نظامی و امنیتی خصوصی روسیه، ناامنی غذایی و خطرات صلح و امنیت مرتبط با آب و هوا در یمن.
- هزینه‌های نظامی، انتقالات بین‌المللی تسلیحات و تحولات در تولید اسلحه، شامل پیامدهای جنگ روسیه و اوکراین و تنش‌های ژئوپلیتیکی جاری.
- نیروهای هسته‌ای جهانی، با یک نمای کلی از هر یک از ۹ کشور دارای سلاح هسته‌ای و برنامه‌های نوسازی هسته‌ای آن‌ها.
- کنترل تسلیحات هسته‌ای، پوشش گفتگوهای میان چین، روسیه و ایالات متحده و در چارچوب معاهدات چندجانبه، همچنین پاسخ به برنامه هسته‌ای ایران و حملات به نیروگاه‌های هسته‌ای اوکراین.
- تهدیدات شیمیایی، بیولوژیکی و مرتبط با حوزه سلامت، شامل تحقیقات در مورد اتهامات استفاده از تسلیحات شیمیایی و بیولوژیکی و تحولات در ابزارهای قانونی بین‌المللی علیه جنگ شیمیایی و بیولوژیکی.
- کنترل تسلیحات متعارف و تنظیم تسلیحات غیرانسانی، با تمرکز بر استفاده از تسلیحات انفجاری در جنگ‌های روسیه و اوکراین و اسرائیل و حماس، همچنین پیامدهای اشاعه موشکی و فروپاشی پیمان نیروهای مسلح متعارف در اروپا.
- حکمرانی بین‌المللی هوش مصنوعی، فضای سایبر و امنیت فضا، با تمرکز بر سامانه‌های تسلیحات خودمختار.
- کنترل‌های دوگانه و تجارت اسلحه، شامل تحولات در پیمان تجارت اسلحه، تحریم‌های چندجانبه تسلیحاتی و رژیم‌های کنترل صادرات و چارچوب قانونی اتحادیه اروپا برای این کنترل‌ها.

این کتابچه همچنین شامل پیوست‌های به‌روزرسانی شده‌ای است که توافقات کنترل تسلیحات و خلع سلاح، نهاد‌های همکاری امنیت بین الملل و رویدادهای مهم سال ۲۰۲۳ را فهرست می‌کند.